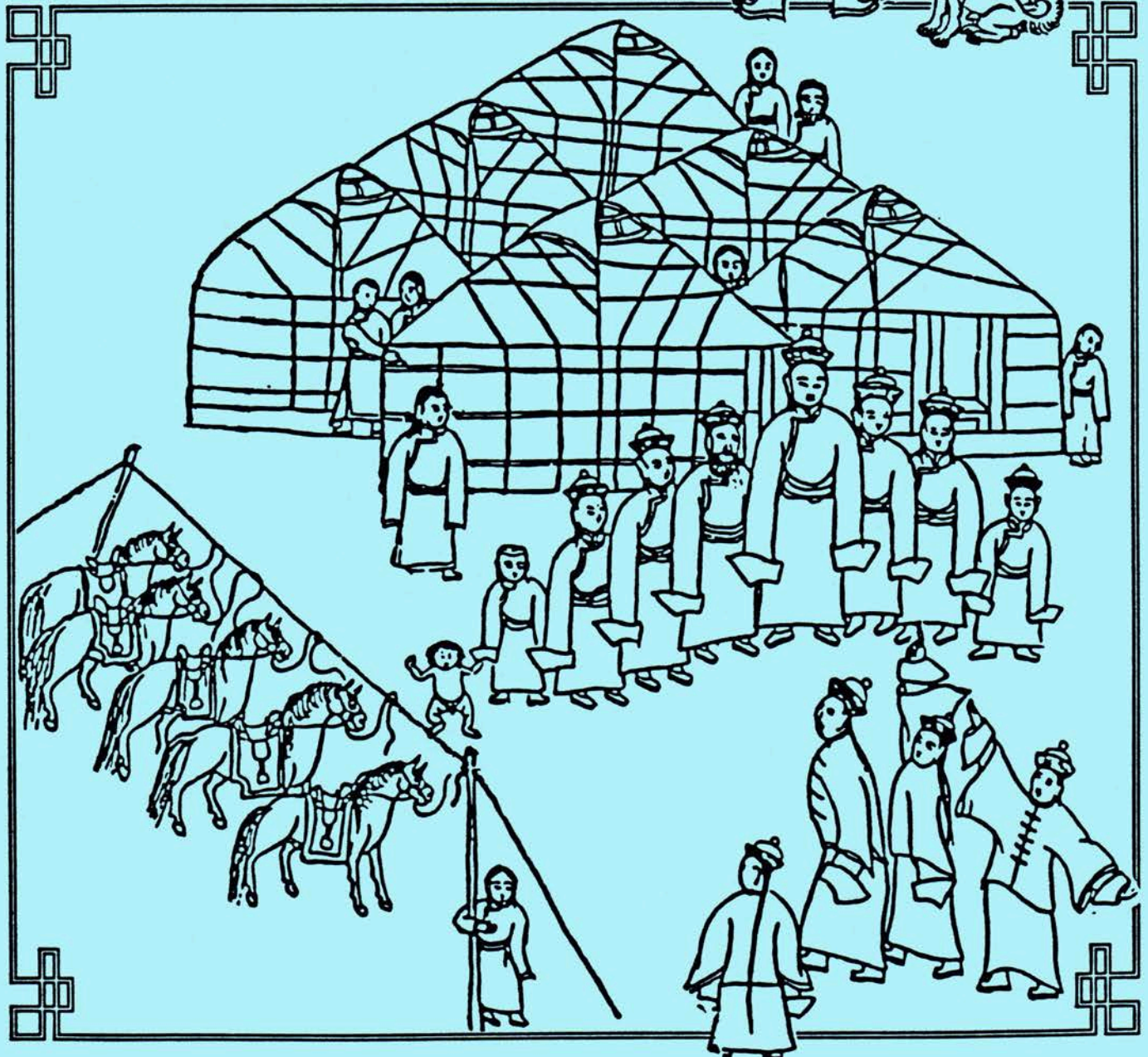

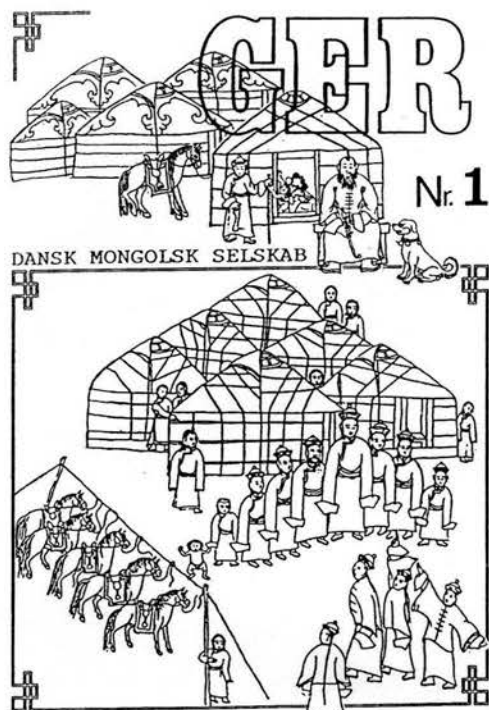
REVIDERET GENOPTRYK JULI 1991

GER

Nr. 1

DANSK MONGOLSK SELSKAB

FORSIDEN

Forsidens mongolske tegninger er tegnet af en Khalkha lama, Lodai, som i 1938 arbejdede for Henning Haslund-Christensen i Hohhot, Indre Mongolis hovedstad. Haslund samlede på folkemusik. Lodai hjalp med at oversætte og forklare sangenes indhold. Han brugte ofte små tusch tegninger til at understrege sangenes indhold. Disse tegninger overdrog Haslund-Christensen senere til Etnografisk Samling på Nationalmuseet, hvor de nu befinder sig.

Bladets bomærke er de telte som ses på forsiden uden for rammen. Inden for rammen foregår der i dette tilfælde følgende:

En mongollejr på græssteppen får besøg. Lejrens heste står parkerede med sadel på. Heste står som regel altid startklare, så de hurtigt kan tages i brug. Hvis nogle bortløbne dyr eller andre problemer kræver hurtig udrykning. Det kan ikke nytte, at man først skal bruge tid på at lægge sadel på. Det svarer til, at man i vores del af verden, vil lade en bil stå med motoren gående.

De lokale mongol mænd står på en række for at modtage gæsterne, mens lejrens kvinder følger begivenhederne på afstand fra teltene.

De fleste af Lodais tegninger er udgivet af Gyldendal i Henning Haslund-Christensens bog "Asiatiske Strejftog" fra 1945.

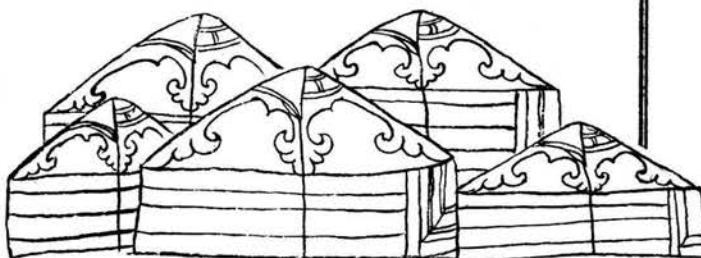
KÆRE LÆSER

Formålet med dette lille tidsskrift er at fortælle på dansk om mongolernes kultur og historie. Der vil blive bragt små notitser, lange beretninger. Ord-sprog og digte. Eventyr og fakta. Der vil blive fortalt om mennesker og dyr, og det samspil, der er mellem dem.

Selvfølgelig vil der også blive givet relevante oplysninger om Dansk Mongolsk Selskabs aktiviteter og om andet som måtte foregå i Danmark med relation til mongolerne.

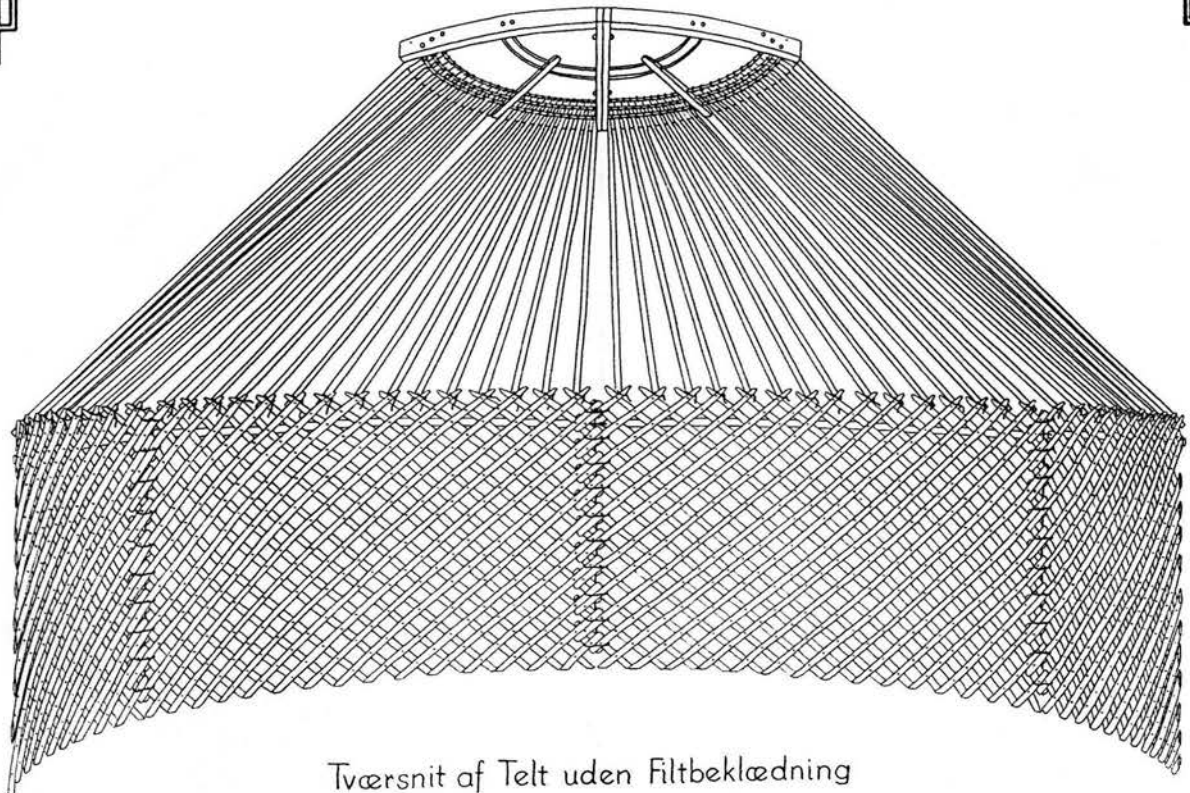
Dansk Mongolsk Selskab vil naturligvis beskæftige sig med menneskene i Mongoliet. Selskabets interesseområde er begrænset til hvor der lever mongoler. Det er dog ikke noget lille område. Det strækker sig fra det sydlige Sibirien til udenfor den store kinesiske mur i nord-sydlig retning, og i øst-vestlig retning strækker området sig fra Manchuriet i øst til Afghanistan og Kazakstan i vest.

Det er hensigten, at dette medlemsblad skal udkomme en gang om efteråret og en gang om foråret. Det betyder dog ikke, at det ikke kan komme oftere, hvis der foreligger meget materiale Dansk Mongolsk Selskabs bestyrelse mener vil være relevant at bringe til selskabets medlemmer. Da der vil blive få numre i en årgang, vil hver udgivelse få sit eget nummer. Årgangen vil følge året.

GER

Dansk Mongolsk Selskabs medlemsblad kaldes: GER. Ger, betyder bolig og er navnet på det mongolske filttelt, også kendt med det tyrkiske ord: jurte eller yurt, som betyder lejr. Filtteltet kan betragtes som et symbol på den mongolske nomadekultur. Filtteltet rummer familien og er centrum for nomadens verden. Et centrum som man let kan bringe med sig. Derfor var det naturligt for dansk Mongolsk Selskab at lade netop teltet give navn til medlemsbladet.

Tværsnit af Telt uden Filtbeklædning

1m

FILT-TELLET

Det runde kuppelformede filttelt har en form, som er velegnet til at modstå stærk vind i det åbne græslandskab. Vinden bøjes af og rundt om teltet i stedet for at puste det omkuld. Man kan selv eksperimentere med at slukke et stearinlys gennem en flaske. Stil en flaske (selv en tom flaske kan bruges) foran et tændt lys og pust fra den modsatte side. Luften vil smygge sig omkring flasken og ramme lyset, så det slukkes. Lignende gælder for det runde filttelt på de store vidder.

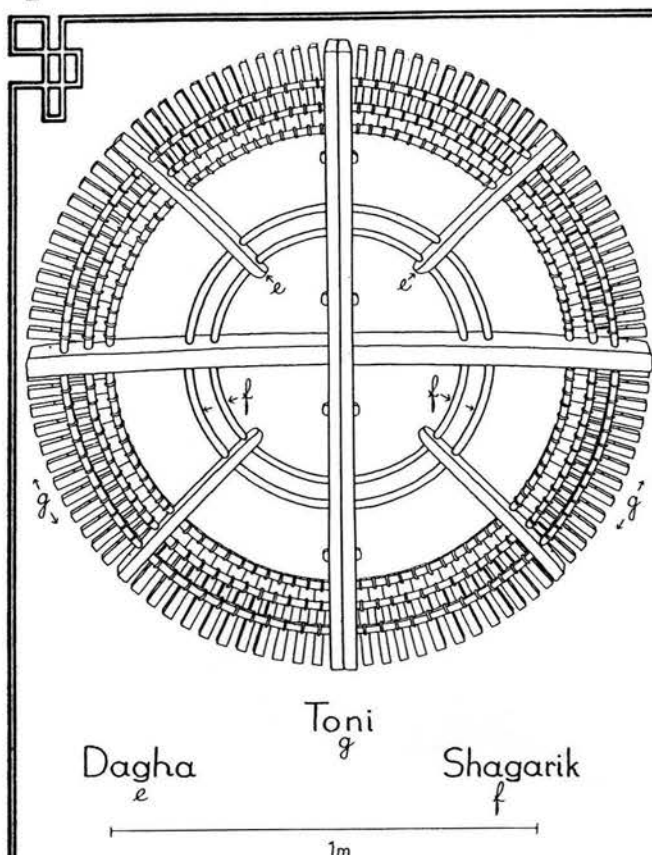
KONSTRUKTION

Den mongolske ger holdes oppe af en selvbærende konstruktion, der består af 4 dele: (1) døren, (2) gittervægge, (3) tagstænger og (4) røgåbning. Dertil kommer den filt, man dækker skelettet med.

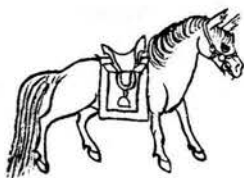
TAGSTÆNGER: Fra hvert kryds i gittervæggens overkant anbringes en tagstang ved hjælp af en lille løkke, som sidder fast i enden af tagstængen. En ger med 6 vægsektioner vil have 80 tagstænger.

VÆGGE: Gittervæggene består af sektioner, som er lavet af pilegrene. De er bundet sammen, hvor grenene krydser hinanden, med kamelskind. Et gitter består af 2 lag grene, som ligger i hver sig retning. Den særlige måde de er bundet sammen på gør, at de kan "foldes" sammen til at fylde ganske lidt (180 cm gang 60 cm) under transport. Når gittervæggen er i brug trækkes den ud så den fylder et par meter og er lidt over en meter høj. Fra siden kan man se, at gittervæggen er S-formet, hvilket bevirker at den er selvbærende. En familie-ger består af 4-6 gitter sektioner, som giver en telt diameter på 3-5 meter.

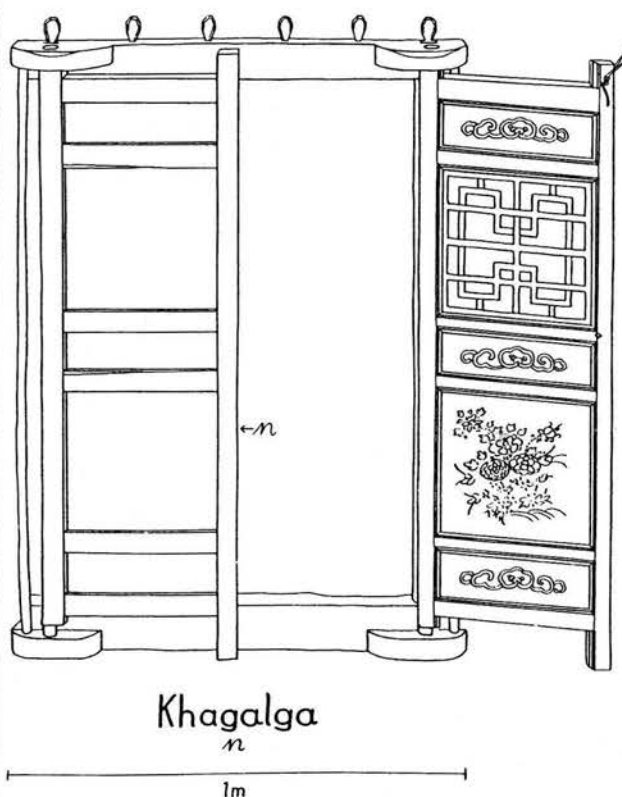
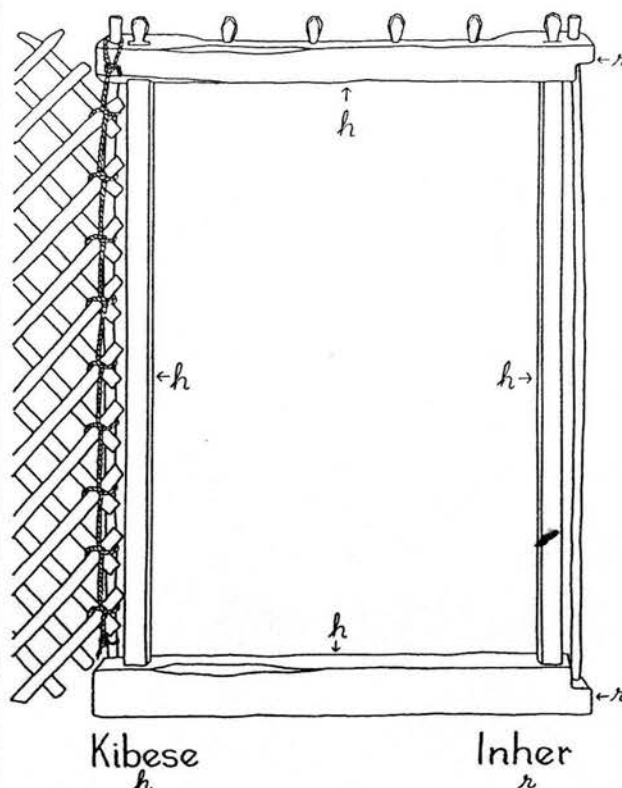
FILT: Filt laves af uld fra får og geder. Ved en anden lejlighed vil der blive fortalt mere om filtfremstilling. Filten kan fremstilles i store arealer, som tilpasses netop det sted på teltskelettet, de skal ligge. Ofte er de forstærkede med et reb syet fast i kanten, og derfra reb til at binde det fast på teltskelettet.

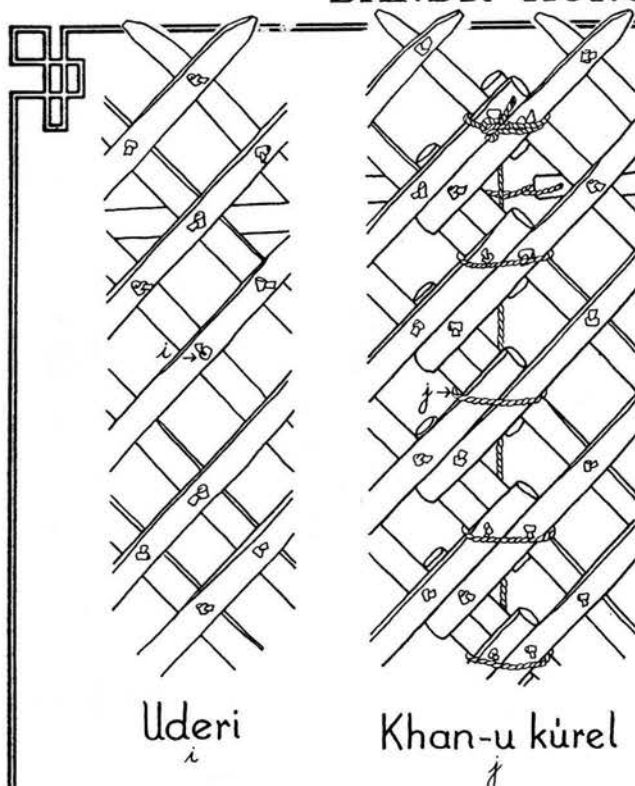

TAGHJULET: Toppen af taget dannes af et telt-hjul med 8 eger og en diameter på for eksempel 140 cm. I taghjulets kant er der en række huller, som passer til tagstængerne. De stikkes ind i hullerne og tagets vægt holder dem på plads. Det er gennem taghjulet regnen fra bålet i teltet slipper ud. Har man flere end 6 vægsektioner, er det almindeligt med et par træstøttesøjler mellem gulv og tag, fordi tagspændet bliver for stort til at kunne bære sig selv.

DØREN: En firkantet træramme danner dørkarm. Selve døren er oftest i det Ydre Mongoli i en del, mens den typisk i det Indre Mongoli er 2 fløjede. Den dobbelt fløjede dør har ingen hængsel, men et rundt hul i trinbrættet og et i overliggeren. Selve døren slutter med en rundstang for oven og forneden. Disse anbringes i de 2 huller, hvilket får døren til at kunne svinge, som havde den hængt på hængsel.

OPSTILLING

Først placerer man sin dør. En må holde den indtil rundkredsen af gittervægge er samlede. Gittervæggene ser ens ud, men de er dog lidt forskellige på en sådan måde at de kan "flettes" sammen i siden. Sammenstødet mellem 2 gittervægge bindes ofte sammen med reb for en ekstra sikring. Reb fra dørkarmene løber udvendig rundt om den cirkel gittervæggene danner. Disse reb strammes og holder gerens form. Ved at stramme eller løsne rebene kan man ændre gerens størrelse. Når gittervæggene udfoldes meget bliver side væggen høj og cirklen mindre, end hvis væggene ikke udfoldes så meget. Til gengæld bliver væghøjden lavere.

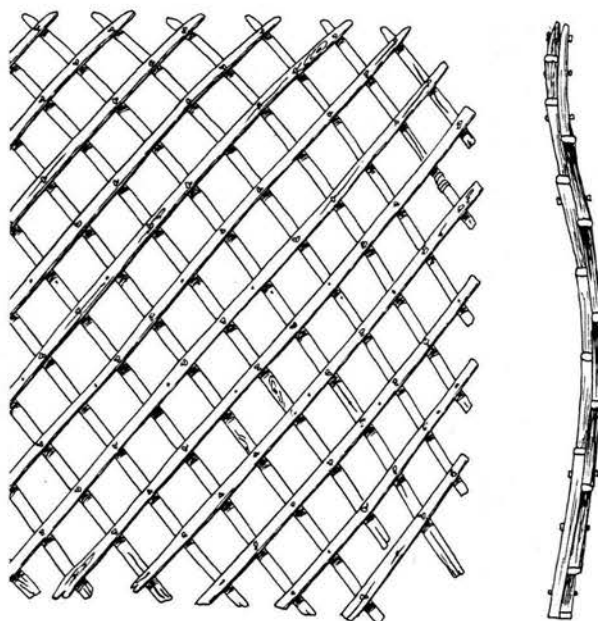
Når dør og vægge er spændt sammen, kan de selv stå. Stærke arme vil holde taghjulet op i vejret i centrum og hurtige hænder vil fra hver sin side sætte 4 tagstænger i og forbinde dem til gittervæggens overkant. Taghjulet kan så bære sig selv og man kan i ro og mag anbringe resten af tagstængerne.

Så er det selvbærende stativ på plads. Det dækkes derefter med filtstykker. Et par store rektangulære filtstykker bindes fast på den lodrette teltside. Et par trapez formede filtstykker med buede sider lægges på som tag og bindes fast. Øverst ligger et kvadratisk stykke (ca 150 cm X 150 cm) med lange reb fra de 4

hjørner. Med det regulerer man ventilationen i teltet. Fra jorden kan man trække i rebene så røgåbningen er dækket eller åben, alt efter hvad man har lyst til. Det er jo kendt at varmen stiger til vejrs, Så ønsker man ikke, at al varmen i teltet blot siver ud i det store landskab udenfor, må man lukke den inde. Til gengæld kommer røgen fra bålet så ikke ud, og luften i teltet kan blive noget tæt. Så længe røgen holder sig over hovedhøjde af de siddende generer den jo ikke.

Om vinteren lægger man flere filttag på sin ger. I moderne tid kan det yderste lag være et vandskyende lærred. Om sommeren, når det er meget varmt, løfter man gerne lidt op i vægfiltstykkerne, så der kan komme lidt vind ind gennem teltet og køle dets indre.

Gulvet var ofte dækket med filttæpper, hvor de stykker, der lå yderst, kunne være afrundede, så de passede til gerens form. Gulvfilten kunne være forstærket ved at der blev syet snore igennem. Det gjorde man i sindrige mønstre, når det nu alligevel skulle være.

INDRETNING

Man delte gulvet op i 4 områder, som havde hver sin betydning:

Området mellem døren og ildstedet i midten havde lav status. Hvorimod den inderste halvdel (set fra døren) havde høj status (den fine stue). Den halvdel af teltarealet, der lå til venstre for indgangen, var den mandlige del, den højre var den kvindelige del. Der var mange regler for en korrekt færden i teltet. Det bliver for meget at komme ind på denne gang. Derimod vil det være mere interessant at sammenligne den mongolske etnograf G. Tserenxand's beskrivelse af et traditionelt teltinventar med, hvad han fandt i et moderne telt.

DET TRADITIONELLE TELT

(1) Sadel, lasso og andet hesteudstyr. Om vinteren kan man bruge dette sted til at have unge dyr. Om natten er det sted et, hvor man vil lade tiggere, enker, gamle ungkarle og syge sove.

(2) Stativ til at hænge hesteudstyr på.

(3) Fremstilling af gæret hoppemælksvin i en læderpose.

(4) Fremstilling af yoghurt. Foran var siddeplads for "rene" gamle mennesker (Det vil sige, at de havde aflagt løfte om seksuel afholdenhed).

(5) Her opbevarede man filt, skind, tæpper og købt mad. Foran (Det vil sige ind mod centrum) og mod døren sad unge mandlige gæster. Jævne gæster sad ind efter, bort fra døren.

(6) Et par rejseskabe med teltets mandlige overhoveds personlige ejendele. De mere værdifulde sager inderst. Børnenes sager i skab mod døren. Æresgæster sad foran disse skabe.

(7) Her hang rifler og andet jagtudstyr.

(8) Bøger på mongolsk og tibetansk. En fornem lama på besøg ville sidde foran det sted.

(9) Det er teltets midtpunkt (8+9+10). Her var det Buddhistiske alter samt religiøst udstyr. I Skabet under alteret opbevarede man sine værdier (penge, silke, jadesnusflasker, sølvkopper).

(10) Teltfruens skab til hendes værdifulde sager. Foran dette sted sad teltherren, når han modtog gæster. Her kan hans pibe, ildstål, kniv, tekop og andre personlige sager have været.

(11) Hatteæske. Foran her holdt familiens børn til.

(12) Ægtesengen af træ eller filt. For fodenden (mod døren) kunne der være en kravlegård til småbørn. Det var også her, teltfruen havde sin plads.

(13) Fruens sadel og rideudstyr kunne anbringes der.

(14) Træskåle og andet husgeråd til brug for mad. Her havde familiens døtre deres siddeplads.

(15) Ildbækken til at lave mad på og andet køkkengrej. Her havde den yngste datter sin siddeplads.

(16) Filtmætter.

(17) Lavt bord til at servere te og mad på.

(18) Ildsted.

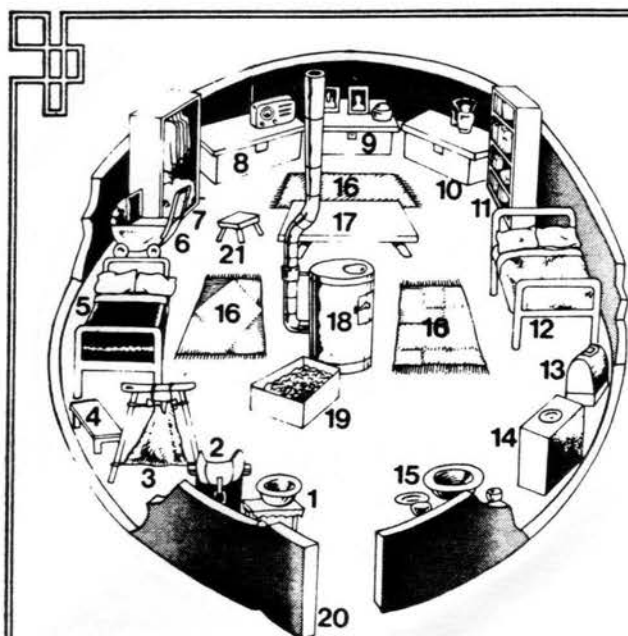
(19) Jernkasse med brændsel: tørret gødning.

(20) Skind på gulvet eller filt-mætter.

(21) Dør.

(22) Teltets laveste plads. Her anbragte man helst ingenting, bortset fra beskidte støvler og beskidt tøj. Her sad de urene og hundene, hvis de fik adgang til teltet.

NUTIDENS TELT

(1) Vaskeplads. Nu kaldt teltets hygiejniske hjørne.

(2) Sadel og rideudstyr, hvis man da ikke opbevarede det i en særlig lille ger.

(3) Fremstilling af gæret hoppemælk-vin i lædersæk.

(4) Fremstilling af yoghurt. Hos nogle familier kunne man anbringe et skrivebord på dette sted.

(5) Børneseng med sager gemt under og på den. Sengen kunne have et kniplingsdække og gardiner for til at give lidt privatliv. Hos mange familier ville jævne mandlige gæster have siddeplads her. Hos nogle familier ville alle medlemmer samles der, når man ikke havde gæster.

(6) Barnevogn og legetøj.

(7) Klædeskab.

(8) Kiste til teltherrens tøj og ejendele. Denne kiste var ene halvdel af et par, hvor den anden stod ved (10). Familiens radio kunne stå på en af disse 2 kister.

(9) Kiste med kostbarheder og værdigenstande (penge, sølvting, elektriske ting, batterier). Ovenpå kisten ville man anbringe i en indramning fotografier af helte, kendte personer og familiemedlemmer. Her ville man også anbringe diplomer, præmier og andre anerkendelser. Måske ville indramningens grundflade være et spejl.

(10) Teltfruens kiste med hendes ejendele. Måske ville der stå en tepotte på kisten, fordi teltherren som regel ville sidde foran den kiste.

(11) Bogreol.

(12) Ægtesengen. Ved hovedgærdet ville teltfruen have siddeplads sammen med sine børn. Kvindelige gæster ville sidde næst efter. Hvis man respekterede dem meget, ville de sidde på den anden side af teltets midte foran klædeskabet.

(13) Symaskine.

(14) Skab med porcelæn.

(15) Køkkengrej og udstyr til opvask.

(16) Uldtæpper.

(17) Lavt bord til at servere te og andet ved.

(18) Jernovn til opvarmning med låge mod øst. Det vil sige mod kvindesiden i teltet. Fra ovnen går en skorsten op gennem røgåbningen. Hos nogle familier ville man sætte glas i taghullet, så lys kunne komme ind, mens regn blev ude.

(19) Jernkasse med brændsel af tørret gødning.

(20) dør.

(21) Lav stol eller lille taburet til brug for gæster.

[Kilde: Caroline Humphrey (1974): Inside a Mongolian Tent. Tegning ved John Storey. *New Society*, 630:273-275 (London: The Weekly Review of the Social Sciences)].

En moderne ger har ofte det indvendige træværk bemalet med en lakrød bundfarve med blomstermønter på. Nogle steder hanger man et stoftaspet op indvendig for at dække gittervæggens fletværk. Døren vil være dekoreret med traditionenne mongolske mønstre, ofte med den uendelige knude, som er et lykkesymbol.

LYS

Når teltet stilles med dørens åbning mod syd, vil solens lys ned gennem røgåbningen i taget vandre på teltets bagvæg. Ved hjælp af røgåbningens skygger kan man "se" hvad klokken er inde i teltet.

Da der ingen vinduer er i en ger, kommer der kun lys ind gennem en åben dør eller ned gennem røgåbningen, hvis den ikke er dækket af filt. Er dør og tag lukket til, oplyses geren kun af det lys, der måtte komme fra det glødende bål midt i teltet.

SYMBOLER

I kinesisk tankegang er kvadratet symbolet på jorden og cirklen symbolet på himlen. Stjernerne forestillede kineserne sig i gamle dage siddende indvendig på en slags "oste-klokke", som lå over den flade jord. Kun eet sted var der hul til himlen udenfor. Det var ved Nordstjernen, fordi den aldrig bevæger sig over himlen. Ser man jorden (et kvadrat) udefra gennem himmelåbningen (en cirkel), så får man samme billede som en rund kinesisk kobbermønt med kvadratisk hul i midten.

Den almindelige mongolske ger har et kvadratisk ildsted i midten af det cirkelformede telt. Røgen stiger fra den kvadratiske bålplads op gennem det cirkelrunde røghul i taghjulet. Røgen stiger med andre ord fra jorden til himlen i et mini-kosmos inde i teltet. Det vil de bønner man beder også gøre. Så der ligger en symbolsk værdi i teltets indretning.

Og der er mere end kosmos. Hvis man forlænger ildstedets 4 sider, kan man dele ger-gulvet op i 9 enheder. Derved opstår den magiske firkant, som består af 9 kvadrater lagt sammen til ét stort kvadrat.

DEN MAGISKE FIRKANT

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Det specielle ved anbringelse af tallene i den magiske firkant er, at de giver 15, når man lægger dem sammen lodret, vandret eller diagonalt, og at 5 hele tiden er centrum. Man kan så tillægge de forskellige enheder forskellig værdi og betydning.

De 5 verdenshjørner, som kineserne regner med, bliver markeret med nord (9), øst (7), syd (1), vest (3) og centrum (5). Altså alle de ulige tal. Der kan lægges mange andre symbolske værdier i den magiske firkant. Her skal blot nævnes endnu et.

Lægger man et tal til 5 får man det tal som står ved siden af. For eksempel $5+2=7$, $5+4=9$, $5+3=8$ og $5+1=6$. Disse 4 enheder danner hvert et L:

4	9	2
3	5	7
8	1	6

herved fremkommer et swastika - også kendt under betegnelsen: hagekors. Det er et lykke symbol i Østen og har stået for noget positivt godt årtusinder før Hitler valgte at bruge det som sit mærke.

LOVE FOR DANSK MONGOLSK SELSKAB

§ 1: NAVN OG HJEMSTED

Selskabets navn er:

DANSK MONGOLSK SELSKAB.

(engelsk: Danish Mongolian Society).
Selskabet har hjemsted i København.

§ 2: FORMÅL

Selskabets formål er:

a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområde i Den Mongolske Folkerepublik, Kina og Sovjetunionen.

b) at udgive skrifter om mongolerne.

c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

§ 3: UAFHÆNGIGHED

Selskabet er uafhængigt af religiøse, politiske og økonomiske særinteresser.

§ 4: MEDLEMMER

Enhver privatperson med interesse for mongoler, og som kan acceptere selskabets vedtægter, kan optages som medlem. Indmeldelse og udmeldelse skal ske skriftlig til bestyrelsen. Optagelse afgøres af bestyrelsen, medens eksklusion af medlemmer afgøres på generalforsamlingen.

Har et medlem efter skriftlig påkrav ikke betalt kontingent i 2 år, slettes pågældende uden varsel af medlemslisten, og kan kun optages igen mod at betale sin gæld. Enhver, der modarbejder selskabets formål,

kan udelukkes ved beslutning i bestyrelsen. Udelukkelsen kan indankes for generalforsamlingen.

Organisationer, institutioner og arbejdspladser kan efter bestyrelsens godkendelse optages som kollektive medlemmer.

§ 5: ÆRESMEDLEMMER

Selskabet kan udnævne æresmedlemmer. Optagelse af æresmedlemmer sker på generalforsamlingen efter forslag fra bestyrelsen.

§ 6: KONTINGENT

Medlemskontingent er 100 kr årligt. Selskabets økonomiske grundlag er medlemskontingent, samt indtægter ved arrangementer, bidrag og gaver. Æresmedlemmer er fritaget for at betale kontingent. Når særlige forhold gør sig gældende, kan bestyrelsen fritage medlemmer for betaling af kontingent. Medlemskontingent opkræves via postgiro ved regnskabsårets begyndelse. For kollektive medlemmer (organisationer, institutioner og arbejdspladser) aftales kontingent mellem selskabets bestyrelse og pågældende organisation.

§ 7: REGNSKABSÅR

Selskabets regnskabsår følger kalenderåret. Forinden regnskabet forelægges til godkendelse på generalforsamlingen skal det være godkendt af revisoren og forsynet med de anmærkninger denne måtte finde nødvendige. Det reviderede regnskab bør udsendes til medlemmerne med indkaldelsen til generalforsamlingen.

§ 8: GENERALFORSAMLING

Generalforsamlingen er selskabets højeste myndighed. Der afhol-

LOVE for

DANSK MONGOLSK SELSKAB

des ordinær generalforsamling en gang årlig i marts måned. Enhver generalforsamling vælger selv sin dirigent. Generalforsamlingen indkaldes skriftlig med dagsorden og med mindst 3 ugers varsel. Lovændringsforslag skal altid medfølge indkaldelsen til den pågældende generalforsamling. På den ordinære generalforsamling aflægger formanden bestyrelsens beretning og kassereren forelægger selskabets regnskab til godkendelse. Der foretages ved almindelig stemmeflerhed valg af ordinære bestyrelsesmedlemmer i stedet for de afgående og af revisor. Afstemningen om bestyrelsesvalg kan på forlangende af bestyrelsen eller 25% af medlemmerne ske skriftlig. Stemmeret på generalforsamlingen udøves personligt og kun af medlemmer, som har betalt kontingent.

Forslag, der af medlemmerne ønskes taget på dagsorden for den ordinære generalforsamling, skal skriftlig indsendes til bestyrelsen senest 31. januar.

Forslag af vedtægtsændringer kræver mindst 2/3 af samtlige stemmeberettigede medlemmers godkendelse. Opnår forslaget ikke kvalificeret flertal skal der med 1 måneds varsel indkaldes til ekstraordinær generalforsamling, hvor forslaget kan vedtages med 2/3 af de afgivne stemmer uden hensyn til det fremmødte antal medlemmer.

§ 9: DAGSORDEN

Den ordinære generalforsamling forløber efter følgende dagsorden:

- 1) valg af dirigent
- 2) formandens beretning om selskabets aktivitet i det forløbne år
- 3) kassereren fremlægger det reviderede regnskab
- 4) fastsættelse af kontingent

- 5) valg af bestyr else. smedlemmer
- 6) valg af suppleanter
- 7) valg af revisor
- 8) indkomne forslag
- 9) eventuelt

§ 10: EKSTRAORDINÆR GENERALFORSAMLING

Ekstraordinær generalforsamling afholdes senest en måned efter, at 25 stemmeberettigede medlemmer i anbefalet brev til bestyrelsen har fremsat ønske derom med angivelse af dagsorden. Bestyrelsen kan iøvrigt indkalde til ekstraordinær generalforsamling så ofte den skønner det nødvendigt.

§ 11: BESTYRELSEN

Selskabets bestyrelse vælges af generalforsamlingen og konstituerer sig med formand, næstformand, kasserer og sekretær. Valgbare er medlemmer som har betalt kontingent og været medlem af selskabet i mindst et år. Bestyrelsen består af mindst 5 medlemmer (højest 9 medlemmer). Der vælges desuden 1 (2) suppleant(er). Ordinære bestyrelsesmedlemmer vælges for 2 år af gangen, suppleanter for 1 år af gangen. Hvert år afgår halvdelen af bestyrelsen efter tur. Genvalg kan finde sted. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden. Bestyrelsens beslutninger træffes ved stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Bestyrelsen fører ved sin formand eller sekretær en forhandlingsprotokol, hvori der optages meddelelser om, hvad der sker af beslutninger og vigtige aktiviteter på møder og ved generalforsamling.

LOVE for

DANSK MONGOLSK SELSKAB

§ 12: UDTALELSER

Hvis der af medlemmer eller udenforstående aføskes selskabet udtalelser om mongolske spørgsmål, må sådant ske gennem bestyrelsen. Denne indkalder da, om fornødent til et møde, på hvilket sagen sættes under debat. Såfremt bestyrelsen eller et flertal af forsamlingen ønsker det, vælges der blandt medlemmerne et udvalg, som sammen med bestyrelsen behandler sagen. Bestyrelsen indsender, efter at sagen er behandlet færdigt, besvarelsen til vedkommende forespørger, hvilken besvarelse også meddeles medlemmerne.

§ 13: MEDLEMSMØDER

Udover generalforsamling afholdes mindst et møde om foråret og et om efteråret med foredrag, film og/eller diskussion om emner, der vedrører selskabets formål. Til almindelige møder kan medtages gæster mod betaling af et gæstekort på 20 kr. Indkaldelse til møderne skal så vidt muligt ske skriftlig med mindst 8 dages varsel.

§ 14: TIDSSKRIFT

Der udgives et medlemsblad med navnet GER. Det skal oplyse om kulturhistoriske forhold og andre meddelelser om mongolerne. Bestyrelsen vælger en redaktør, som ikke behøver at være medlem af bestyrelsen, men skal være det af selskabet. Tidsskriftet udgives efter bestyrelsens bestemmelse.

§ 15: NORDISK SAMARBEJDE

Det er selskabets hensigt at samarbejde med tilsvarende organisationer i de nordiske lande. En generalforsamling kan vedtage en sammen-

slutning til et Skandinavisk Mongol Selskab.

§ 16: SELSKABETS OPLØSNING

Selskabets opløsning kan kun vedtages på en generalforsamling, hvor mindst 2 tredjedele af medlemmerne er tilstede, og at der er et kvalificeret flertal på mindst 2/3 af samtlige selskabets medlemmer for beslutningen.

Selskabets arkiv bør have i et passende offentlig arkiv i tilfælde af opløsning. Selskabets aktiver skal ved opløsning bruges i formålets ånd bestemt af den afsluttende generalforsamling.

§ 16: STIFTELSE

Disse love er vedtaget på den stiftende generalforsamling, søndag 17. juni 1990.

Rolf Gilberg

Formand for bestyrelsen
Dansk Mongolsk Selskab

Den stiftende generalforsamling valgte følgende medlemmer til selskabets første bestyrelse:

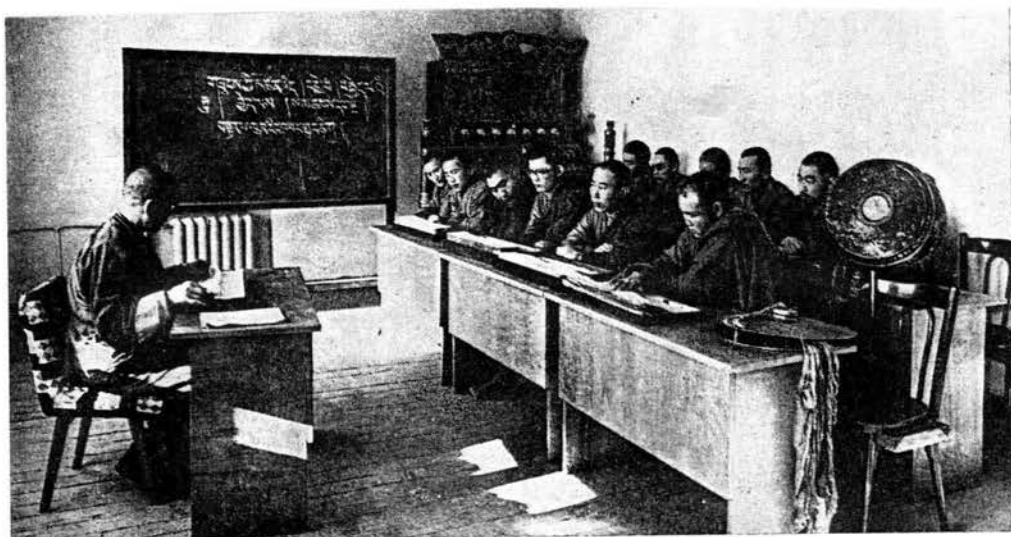
Rolf Gilberg	formand
Bulgan Njama	sekretær
Leif Petersen	kasserer
Søren Haslund-Christensen	
Jørgen Bitsch	
Klaus Ferdinand	

Jan Koed	suppleant
----------	-----------

Finn Munck-Petersen	revisor
----------------------------	---------

Selskabets sekretariats adresse:
Fuglebo 2, DK-2000 Frederiksberg

Postgiro 7 84 15 82

KLOSTERBAKKENS SKOLE

I lyset fra den opstigende sols stråler skinner den gule skolebygning, som ligger på en bakke i den vestlige del af byen, endnu mere strålende i harmoni med tempelklosterets gule mure og forgyldte tage på den anden side af vejen. Alt er stille. Luften er ren og klar. Der er kun få mennesker i gaden. Et par hunde jager hinanden i støjende leg, men forsvinder i hast rundt om et hjørne. Byen er ved at vågne. Det er tirsdag, 8. juli 1980.

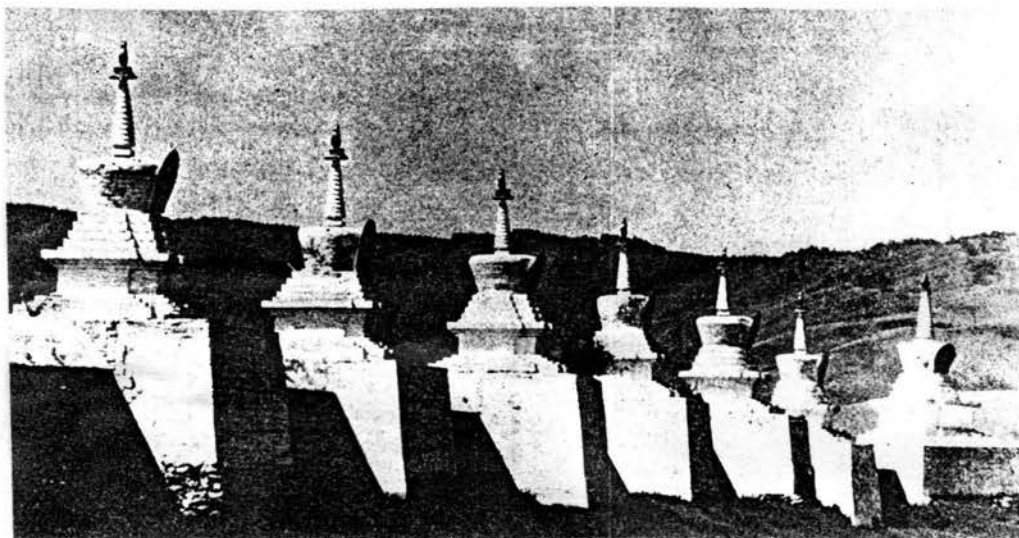
Vender man sig om, har man en smuk udsigt over dalen med Tula Floden i bunden, hvor omkring Ulaanbaatar (Ulan Bator), hovedstaden i Den Mongolske Folkerepublik, ligger i 1.350 meters højde over havet og breder sig op ad skråningerne med sine 350.000 indbyggere, knap en fjerdedel af hele landets befolkning.

Går man tættere på Gandan klosteret, kan man svagt høre, at lamamunke er igang med en ceremoni derinde. Gandan er det eneste kloster, der er i brug af de hundrede, der omkring århundredeskiftet fandtes i Urga, som Ulaanbaatar dengang blev kaldt. Nogle klostre er idag bevarede som museer, men de fleste er forsvundet helt.

Klosterbakkens skoles officielle navn er: Gandantekchenling's Buddhistiske Seminarium. Det er ikke nogen stor skole. Af de 14 lærere er kun 5 lamapræster, som hele deres liv har studeret buddhistisk filosofi. De er alle i 70-års alderen eller derover, men de ser raske og friske ud, disse venlige og kloge mænd. De lever efter bestemte regler, som holder dem sunde, blandt andet spiser de kun kød én gang om dagen, med et let måltid morgen og aften. Mongoler spiser normalt meget kød. Lamapræsterne udstråler en indre styrke, som får de teologistuderende til at tie, når de gamle kommer ind i undervisningslokalet.

De studerende - i 1980 var der 18 - er unge mænd med 10 års skoleuddannelse bag sig. De er i alderen 18-35 år. Man optager helst unge under 25 år på seminariet, fordi man har erfaring for, at efter 30-års alderen er det for svært at lære de store mængder buddhistiske tekster (sutra), som studiet kræver. Når man optages på skolen, må man love at overholde 5 ting:

(1) ikke lyve, (2) ikke stjæle, (3) ikke ryge, (4) ikke drikke spiritus, og (5) ikke bedrive hor.

Den 5-årige uddannelse til lamamunk indeholder 3 dicipliner:

(A) Chairynnam: omhandler alle former for buddhistisk filosofi, og studeres i 4 undergrupper:

(a) danta: introduktion til buddhistisk filosofi.

(b) paramita: egentlig filosofi.

(c) duira: logik

(d) lamrim: tekster, tibetanske sutra'er, oversættelse og forståelsesteori.

(B) Sprog: Studenterne får 2.5 års undervisning i at læse og skrive tibetansk. Lamaismen, den særlige tibetanske form for buddhisme, kom i sin tid til Mongoliet fra Tibet. Derfor er tibetansk blevet lamaismens religiøse sprog. Det er lige så vigtigt som latin er det for den katolske kirke. Desuden har de studerende 3 års undervisning i engelsk og et år til at lære det gamle mongolske skriftsprog, som ikke mere bruges almindeligt i Mongoliet, der i 1945 gik over til at skrive mongolsk med det kyrilliske alfabet.

(C) Historie: Denne undervisning er delt på: verdensreligions historie, buddhismens udbredelse og historie i Indien, Tibet og Mongoliet, samt studiet af landets egen historie og dets grundlov.

Der indgår også praktisk tempeltjeneste i de 5 års uddannelse. Således at de teologistu-

derende får en alsidig uddannelse. På den måde tilpasser de sig deres fremtidige arbejde som lamamunke i Gandan klosteret.

Nutidens lamamunke i Mongoliet har ikke cølibat-tvang, men har lov til at stifte familie. Bortset fra deres religiøse studier af tibetanske sutra'er er der ikke stor forskel på lamamunkens liv og en almindelig borger i landet. Både lærere og studenter skal følge med i, hvad der rører sig i deres egen socialistiske stat, og hvad der sker ude i den store verden. De deltager aktivt i valget af medlemmer til den Mongolske Folkerepubliks parlament, Den Store Nationale Khural. Ofte møder de endda op med egne kandidater. De deltager også i forskellige gøremål med henblik på udvikling og forbedring af Ulan Bator. Så "munke" i den gammeldags betydning er de jo nok ikke længere.

ERDENE DZU

Allerede fra 1200-tallet blev buddhismen regnet for Mongoliets officielle religion. Men først omkring 300 år senere havde den god udbredelse blandt mongoler i alle lag.

På initiativ af en af Tumet-mongolernes mest indflydelsesrige ledere Altan Khan, opførtes i 1586 landets første egentlige buddhistiske kloster tæt ved det sted, hvor det

gamle mongolske verdensriges hovedstad, Karakorum, lå. Man lånte flittigt byggemateriale fra Karakorums ruiner til opbygning af klosteret. I dag er der stort set intet tilbage af den engang så berømte by, Karakorum. Altan Khan (død 1587) og hans søn Tusket Khan Gombodorj ligger i hver sin grav foran et af hovedtemplerne i Erdene Dzu.

I tidens løb blev Erdene Dzu delvis ødelagt, når en krig hærgede området. Klosteret blev flere gange genopbygget eller restaureret, for eksempel i 1760-1796, 1808-1814 og 1944-1947. Siden 1942 er klosteret blevet et offentligt, statsligt museum, hvor der nu kommer ca. 10.000 besøgende om året. Der pågår en konstant vedligeholdelse. Bygningerne er bygget i mongolsk, tibetansk eller kinesisk stil.

Erdene Dzu dækker et område på 400 meter gange 400 meter. Det er stadig omgivet af en hvidkalket mur med en port i hver af de 4 sider og pyntet med 108 stupa'er hele vejen rundt. 108 er et helligt tal for lamaismen, fordi den buddhistiske "bibel" er skrevet i 108 bind. Lamamunke med høj rang og prinser fik deres aske begravet i sådanne stupa'er. Klosteret rummede tidligere 60 store og små templer, hvoraf der nu kun er få tilbage. Disse er indrettede som museer med store samlinger af imponerende religiøse genstande fra forgyldte buddha-figurer til farvestrålende vægmalerier. I klosteret er der også manuskripter på mongolsk, tibetansk, kinesisk og arabisk, hvoraf en del er fra 1200-tallet og 1300-tallet.

LAMAISMEN I MONGOLIET

I 1644 - 4 år før Kong Christian IV's død i Danmark - vältede manchuerne Ming-dynastiet i Kina og overtog selv magten som Qing-dynastiet, som var ved magten frem til 1911. Mongoliet kom i 1691 ind under manchuernes magtindflydelse. Manchuerne støttede lamaismen for på den måde håbede de at kunne passificere de omflakkende mongolske nomader.

I Mongoliets hovedstad Urga, der var vandrebys i perioden 1639-1778 før den blev placeret fast på sin nuværende plads, havde lederen, Bogdo Gegen (lederen af det største kloster), både den kirkelige og den verdslige politiske magt over mongolerne. Den hellige

konge Bogdo Gegen, som svarede til Dalai Lama i Tibet, beholdt stort set sin indflydelse til sin død (en af dem) i 1924, hvorefter han ikke mere fik lov til at lade sig genføde til den position. Samtidig oprettedes 26. november 1924 en selvstændig socialistisk stat: Den Mongolske Folkerepublik. Hovedstaden skiftede navn fra Urga til Ulaanbaatar.

Efter at Erdene Dzu blev bygget, dukkede der snart mange andre tempelklostre op overalt i landet. Klostrene fik med tiden stor indflydelse på samfundet, blandt andet fordi der ikke var mulighed mange andre steder for at lære at læse og skrive. Og fordi klostrene modtog mange gaver fra troende, som gerne ville sikre sig både her og hinsides. Klostrene blev rige og økonomiske faktorer i landet. Gaverne var ikke kun guld og sølv, men kunne også være flokke af dyr eller jord med græsgange og tilhørende livegne hyrder. Klosterabbeden fik ofte den lokale feudale magt.

På den måde havde klostrene stor indflydelse på mongolernes hverdag. Man troede, at skæbnen var bestemt for én på forhånd, så havde man det ikke godt her og nu, kunne man kun håbe på, at man fik det bedre i det næste liv. En måde at forsøge at få et bedre liv næste gang, var at sende en søn i kloster, for dér at kunnelære at læse de hellige skrifter og bede for éns sjæl. Det var en af årsagerne til, at så stor en del af den mandlige befolkning havnede i klostrene.

I 1921 - året for folkerevolutionen i Mongoliet - var der en total befolkning på ca. 600.000 mennesker, hvoraf over 100.000 levede i mere end 700 forskellige klostre. Med andre ord: Hver mand ud af 3 var munk.

Det nye styre fortalte landets borgere, at mennesket selv havde indflydelse på sin skæbne. Almindelige mennesker uden medfødte privilegier fik stillinger højt op i administrationen. 1926 blev der vedtaget en lov, som ad-

skilte kirken fra staten. Klostrene mistede dog ikke håbet på at få indflydelse, selvom den politiske magt var gledet dem af hænde. Samtidig gjorde det ny styre meget for at forbedre den enkelte mongols levestandard. Der oprettedes skoler, opbyggedes et sundhedsvæsen, og så videre. Langsomt mistede klostrene deres tilhængere, ikke kun troende, men også en del af de munke, som var lavest i systemet. Klostrene så deres stilling presset og med dem som centre opstod der modrevolutioner. Selvom en opstand i 1932 blev nedkæmpet af regeringen, udnyttede de rige klostre stadig de fattige hyrder. Derfor nationaliserede det nye styre klostrenes rigdomme i 1934 og fordelte dyr og græsgange til fattige hyrder.

Det enkelte menneskes religionsfrihed er garanteret i Den Mongolske Folkerepubliks grundlov. Der er både frihed til på den ene side at dyrke sin religion, og på den anden side at udsprede ateistisk propaganda. Dog er det strafbart at forhindre troende i at udføre deres religiøse ceremonier. Troende har samme rettigheder og pligter som andre borgere, og der er ingen, som skal oplyse om sit religiøse forhold ved ansøgninger om arbejde, optagelse på skoler, og så videre, som det kendes andre steder fra, for eksempel USA. Der er hverken fordele eller ulemper i det offentlige liv for den troende mongol. De udgjorde i 1980 25% af hele befolkningen.

Religionsfrihed betyder ikke, at der ingen kontrol er. Kirkens medlemmer må overholde loven lige som alle andre. Selvom konfliktem mellem stat og kirke afspejler henholdsvis et materielt og et åndeligt verdensbillede, så forfølges de troende ikke længere. Det skete dog tidligere, især i 1930'erne og 1940'erne, fordi klostrene ofte var centre for contrarevolutionære opstande mod styret.

Det nye styres bedste forholdsregler imod klostrenes magt - i 1980 var der jo kun ét i brug, så nogen stor faktor er der ikke længere tale om - er et godt uddannelsessystem. Staten forbeholder sig dog ret til at gribe ind, hvis religionen udnytter de troende til skade for dem selv eller samfundet. For eksempel, hvis de forhindres i at søge lægehjælp, når de er syge; hvis kirken udbreder anti-socialistisk propaganda; og den slags.

Khambo Lama Kharhuugiin Gaadan

Hans ærværdighed Kharhuugiin Gaadan blev torsdag, 9. juli 1981, udpeget til Khambo Lama, øveste chef for Gandantekchenling klosteret. Khambo Lama blev født i 1923 af en hyrdefamilie i Sagil somon i Ubs aimark. Som 8-årig begyndte han i Tugsbuyant klosteret at studere buddhisme. Der blev han ordineret som 12-årig, og 15 år gammel lærte han sig ved selvstudium at læse gammel mongolsk skrift (Det religiøse sprog er jo tibetansk). 39 år gammel tog han Statsuniversitet, hvor han i 15 år derefter underviste i tibetansk. Nogle år tilbragte han som lærer og forsker ved J. Nehru Universitetet, New Delhi i India. Han har oversat flere bøger fra tibetansk til mongolsk, og har desuden redigeret og selv skrevet andre bøger.

Hans ærværdighed Khambo Lama S. Gombojav, den nuværende Khambo Lamas forgænger, har sagt om de mongolske buddhisters forhold:

"Religiøs aktivitet og rituel udfoldelse foregår hver dag i klosteret. Det er et synligt bevis på, at borgerne i Den Mongolske Folkerepublik nyder den fulde frihed til gude dyrkelse. Vi mongolske buddhister respekterer og støtter vor socialistiske samfund, som gør alt for at sikre folkets lykke og deltager i den almindelige kamp for fred i verden. Vi beder til, at vor stat må blive lykkelig og velstående."

Læseren bedes bemærke, at tingene i 1990 har ændret sig meget og mere frihed er på vej til den enkelte mongol, som begynder at interessere sig for hele den mongolske historie, og den før 1924.

GANDAN

Gandantekchenling klosteret i Ulaanbaatar var 1980 Mongoliets religiøse center og det eneste fungerende kloster. Der er religiøse ceremonier daglig og desuden efter de troendes behov.

Et besøg i klosteret, mens ceremonier er igang, kan indgå som en del af turistprogrammet. Det er måske mest den vestlige verdens besøgende, som er nysgerrige efter at opleve Asiens mystik, og så kan man også med egne øjne se religionsfriheden blomstre. Før man går ind i klosteret bandlyses al brug af fotografiapparater, båndoptagere og anden mekanik. Det er folks private sag, om de går i tempel eller ej, og de skal ikke udsættes for turismens grådige frådsen i det fremmedartede. Med den lokale guide forrest siver man tavse langsomt igennem tempelhallen, bag om de residerende munke, tæt forbi foran alteret og orkesteret, der fylder rummet med eksotisk tempelmusik, for til sidst igen at forsvinde i mængden af troende mongoler, som trænges i indgangshallen og noget ind i selve tempelhallen. Tilsyneladende bringer denne invasion af europæere ingen forstyrrelse. Det hele lyder, som da man kom, men øjne følger de fremmede hele vejen. Guiden spurgte pænt først, om han måtte slæbe den fremmede flok igennem. Det havde man tilsyneladende intet imod. En dansk præst ville nok ikke tage det med samme ro, hvis en flok mongoler myldrede forbi midt under gudstjenesten. Sådan kan folk være så forskellige.

Klosteret drives på privatbasis med støtte fra de troende. Det betaler ingen skat til staten, som holder bygningerne vedlige med både materialer og arbejdskraft.

DR. BACHE PÅ BESØG

Efteråret 1990 har Danmark besøg af en mongolsk forsker, den 35 årige Dr. Bache, fra Det Historiske Institut ved Xinjiang Akademi for Social Videnskab i Urumqi. Xinjiang er en selvstyreprovins i Kina. Den grænser op til Sovjet Unionen, Afghanistan og Pakistan. Urumqi er hovedstaden og en af de gamle byer på Silkevejen. Den ligger i De Himmelske Bjerge (Tien Shan), hvor Dr. Baches folk, Torgut mongolerne, bor.

Baches hovedformål med besøg i Danmark er at studere de af Henning Haslund-Christensen indsamlede bøger på mongolsk for at søge oplysninger om hans folk. Han har fået udgivet en del artikler om folkene i Xinjiang. Han taler foruden mongolsk, også kinesisk, uigur og kazak samt engelsk.

Toegutterne boede engang ved Volgas nedre løb. De bestemte sig for nogle hundrede år siden at vandre tilbage til centralasien, hvor de tidligere var kommet fra. Det blev en meget dramatisk rejse, hvor mange døde af strabasser, dels på grund af naturen, dels på grund af de forfølgende kossakker. Henning Haslund-Christensen har skrevet om Torgutternes spændende historie i sin bog "Jabonah" (København 1937) om sin deltagelse i Sven Hedin ekspeditionen 1927-1930. Den gik til torgutternes land i De Himmelske Bjerge. ■

Dr. Bache har været på besøg i Søren Haslund-Christensens hjem, hvor han så en violin med udskåret hestehoved. Det fik Bache til at tænke på sagnet om, hvordan violinen fik sit hestehoved. Det fortæller han her:

HESTEHØVEDVIOLINEN

Da jeg kom på besøg i Søren Haslund-Christensens hjem, var noget af det første, han viste mig en flot og velbevaret "Mereng khuur" ("Morin Khur"). Det er det mongolske ord for et strengeinstrument, en slags violin, med et smukt udskåret hestehoved, som har givet navnet. At dømme efter formen og fremstillingsmåde, er Haslund-Christensens hestehovedviolin fra det 17. århundrede. Dette eksemplar havde Søren Haslund-Christensens far, Henning, hjembragt fra Mongoliet i 1920'erne.

"Mereng khuur" er stadig et meget populært musikinstrument blandt mongoler. Det har en trapetz-formet klangkasse, hvor over der er udspændt 2 strenge, som i følge gamle historiebøger hver består af 81 hestehår. Hestehovedviolin spilles på med en bue, som har en lidt slap streng.

Dette musikinstrument har en historie som går mere end 1300 år tilbage i tiden. For eksempel bragte italieneren Marco Polo, som 1292 rejste fra Kina hjem til Venedig, en "Mereng khuur" med sig. Den fik betydning for udviklingen af europæiske strengeinstrumenter.

Folk på de mongolske græsstepper føler noget ganske særligt for "Mereng khuur". Der fortælles mange spændende fabler om den. Der er blandt andet en populær myte om, hvordan violinen fik sit hestehoved.

I den nordlige del af Mongoliet ligger det hellige bjerg "Jasaktu Ul". På dets skråninger

græssede 8 hingste, 7 store prægtige dyr, men den 8. så mager og udslidt ud. Det var dog dette øg, som var både den hurtigste og mest udholdende af de 8 hingste. Hestene blev redet af 8 himmelske krigere, når de om natten engang imellem kom ned fra stjernerne og færdes blandt menneskene.

De himmelske krigeres anfører, stjerneprinsen, red den magre, men hurtige hest. Han var forelsket i en ung, smuk hyrdinde, som boede langt fra det hellige bjerg. Hver eneste nat drog han ned på jorden for at være sammen med hende. Det var disse natlige rideture, der udpinte hans trofaste hest, uden at det dog gik ud over dens hurtighed.

Hver morgen lige før daggry måtte stjerneprinsen vende tilbage til sin himmelske bolig. Han tog afsted uden at efterlade sig det mindste spor. Hyrdinden, som plejede at vågne ved selv den mindste støj, var meget forundret, når hun vågnede og opdagede, at prinsen var borte, uden hun havde hørt spor.

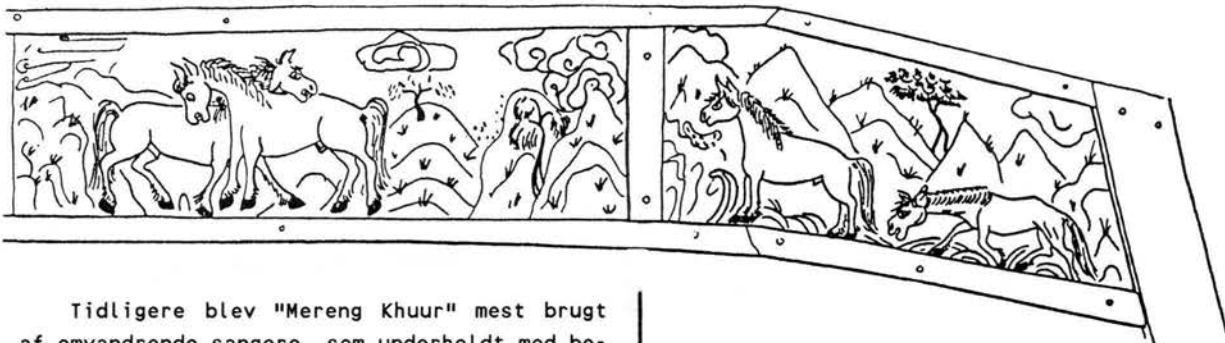
En nat besluttede hun derfor at holde sig vågen for at finde ud af, hvordan prinsen slap væk. Da han sov, listede hun sig ud til hans hest og opdagede til sin store forbavselse, at den havde vinger. Hun håbede, at hun kunne beholde sin elskede hos sig for altid, ved at skære vingerne af med en kniv. Det gjorde hun så. Men da hun vågnede næste morgen, var hun atter alene. Denne gang vendte prinsen og hans hest ikke mere tilbage.

På vej tilbage til himlen opdagede prinsen, at hans ellers utrættelige ganger virkede udmattet. Snart efter begyndte den at dale ned mod jorden. Tilslidst landede den i en gold og øde ørken, hvor den faldt om og udåndede. Da prinsen så, at hans vidunderlige hest var død, gik det op for ham, at han hverken ville gense sin stjerne eller sin elskede hyrdinde. Han kunne ikke længere holde tårerne tilbage. Han græd, mens han kærtegnede sin døde hest.

Men så skete miraklet. Hesten blev forvandlet til en "Mereng khuur", som var udsmykket med et portræt af hans elskedes hests hoved. I det samme steg morgensolen op over sandbankerne på himlen. Det var første gang prinsen oplevede det gyldne morgenskær. Bevæget af øjeblikkets skønhed greb han instrumentet, begyndte at spille og synge om sin døde hest, om den fjerne stjerne og om sin tabte kærlighed.

Siden den tid blev "Mereng khuur" et meget populært musikinstrument blandt mongoler. De sange mongolerne mest holder af har lige siden handlet om heste, kærlighed og fjerne, uopnåelige stjerner.

Der findes flere variationer af historien om, hvordan "Mereng Khuur" fik sit hestehoved. Fælles for dem er et meget nært venskab mellem en ung mand og hans hest.

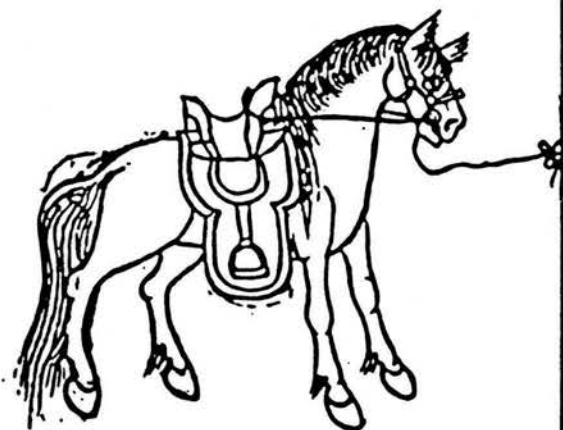

Tidligere blev "Mereng Khuur" mest brugt af omvandrende sangere, som underholdt med beretninger om mongolernes helte og heltinder. I vor tid bliver instrumentet også brugt i symphoniorkestre, hvor der ofte er en gruppe på 8-10 hestehovedvioliner. Instrumentet kan også bruges til at spille solo på, og man har arrangeret klassisk europæisk musik til dette instrument.

Billedet herunder viser violinværkstedet i "D. Natsagdorff Stats Akademi for Drama og Teater", hvor man er igang med at restaurere en gammel hestehovedviolin.

En gammel mongolven fra Chahar Indre Mongoli fortalte Henning Haslund-Christensen i 1930'erne, at når den sidste hestehovedviolin forsvandt ville den traditionelle mongolmusik blive tavs. ■

JERNHESTENSÅR

27. januar 1900 - 14. februar 1991

Hestens år bliver et livligt og opstemt år for alle. Livet vil blive hektisk og overdrykket med eventyr. Folk vil være ubesindige, romantiske og sorgløse. Det vil være et godt tidspunkt for forfremmelser. Det vil blive behageligt at følge i den glade hests fodspor.

Hesteåret er det tidspunkt hvor beslutninger og projekter vil blive til med stor fart og effektivitet. Måske er der nogen, som tror, at vi allerede er i hesteåret, men det begynder altså først sidst i januar 1990. Hesteårets nøgleord er aktivitet. Alt er i bevægelse. Man skal dog være sig for at presse sig selv alt for hårdt. Det vil blive et udmattende år, men med store belønninger.

Hesteårets fred vil dræne menneskenes energi og efterlade dem udtømte. Hesteåret er et godt tidspunkt at blive af med overtrykket og kaste sig ud i alle de indfald man har drømt om i lang tid. Lyt til dine sanser. Vinden skifter konstant retning, men så snart man har fået færd, skal man lade sig lede af sine intuitioner.

Planlægning vil blive fejet til side. Hestens impulsive indflydelse, blandet med dens tro på sine egne evner, vil bestemme aktion og følelse. Der vil komme et opsving i produktionen verden over.

Temperament vil til dels blive styret af diplomati og politik, men den humoristiske sans vil der ikke mangle noget af.

Hesten med sine flygtige bevægelser vil sætte fart i vore pulsslag og bringe spænding og stress ind i hverdagen. Hestens tempo er hurtigt og dens dispositioner er optimistiske og muntre, men uforudsigelige. Trods alt vil man beholde hestens fornuftige holdning i pengesager. Det er året hvor man med held kan begynde for sig selv. Året vil være præget af frihed og bevægelse. Så vær tapper, fræk og forargelig.

Hesteåret bliver et hektisk år for de fleste med megen forandring. Der bliver ikke tid til fredelig meditation. Hesteåret vil være præget af selvstændighed. Hesten er kendt for sin arbejtsomhed, men den ved også, hvordan man nyder sin fritid. I hesteåret vil der ofte blive sat nye sportsrekorder og nye sportsidoler vil dukke frem.

I hesteåret vil der ske mange politiske ændringer, ofte efter fald af regeringer og statsledere. Hesteåret vil fylde mennesker med optimisme for deres projekter. Der vil også være mørke perioder, endda alvorlige konflikter, men de vil ikke vare længe.

Kærligheden vil ramme hurtigt og hårdt i et hesteår. Den vil have sin frihed. I det hele taget vil året være fyldt med forventninger og gode håb. Man vil være mere åbne for at tilpasse sig de forandringer, som ligger forude. Man skal ikke bare sidde og overveje, men være aktiv. Vær ikke bange for at modtage råd. Husk de bedste råd får man fra hesten selv. ■

HVORDAN DEN FØRSTE HESTEHØVEDVIOLIN BLEV TIL

KENDER du en mongolsk hestehoved-violin? Har du nogensinde tænkt over, hvorfor vores nationalinstrument overhovedet blev til? Lad mig fortælle dig det: det er en sørgelig historie.

Den første hestehoved-violin blev lavet af Suhe, en hyrdedreng der levede på Qahars græsstepper. Han var forældreløs og voksede op hos sin bedstemor. De havde næsten 20 får. Suhe vogtede fårene og gik sin bedstemor til hånde. Da han var sytten år og voksen, var han en fremragende sanger, hvis sang alle egnens hyrder elskede at lytte til.

En dag var solen gået ned og det var næsten blevet mørkt, men Suhe var ikke kommet hjem. Bedstemoderen var bekymret, og naboerne begyndte også at blive ængstelige. Endelig, sent på natten kom Suhe hjem, og i armene bar han en hvid, ulden bylt. Det var et lille føl. Suhe så på de forbavsede ansigter omkring sig og sagde smilende: »Jeg fandt det her lille kræ, det lå på vejen og prøvede forgæves at rejse sig op. Dets mor var ikke til at finde. Jeg var bange for at ulvene skulle tage det, derfor tog jeg det med hjem til jurten.«

Tiden gik, og det lille føl voksede sig stærkt takket være Suhe's omsorg. Det var snehvidt, sundt og smukt. Alle der så det, elskede det. Men kærest var det dog Suhe.

En nat blev Suhe vækket af en ophidset vrinsken. Han kravlede ud af sengen og skyndte sig ud af jurten. Nu kunne han også høre en voldsom brægen fra fårefolden. Den hvide pony forsvarede fårene mod en stor, grå ulv! Suhe jog ulven på flugt. Den hvide pony svedte over det hele. Den havde åbenbart kæmpet længe. »Åh, hvide pony, du har frelst fårene!«. Suhe klappede den svedende pony og snakkede med den, som var den hans bedste ven. Herefter var Suhe og ponyen uadskillelige.

Tiden gik. Et forår spredtes den nyhed over hele græssteppen, at fyrsten ville lade et hestevæddeløb afholde ved lamatemplet. Vinderen ville få hans datters hånd. Suhe fik nys om det. Hans venner opmuntrede han til at deltage i væddeløbet. Afsted drog da Suhe med sin hvide pony, som han elskede så højt.

Løbet begyndte. Mange stærke unge mænd kappedes. De piskede deres heste frem i fuld fart. Men Suhe og hans hvide pony var de første, der passerede målstregen.

»Sig til rytteren på den hvide pony, at han skal komme her over«, sagde fyrsten på tilskuertribunen. Men da han så, at vinderen kun var en fattig hyrde, nævnede han ikke noget om ægteskab med sin datter, men sagde listigt: »Du får tre sølvbarrer for din hest. Drag så hjem.«

Suhe blev rasende. »Hvad? Tror han jeg vil sælge min dyrebare pony«, tænkte han. Så han svarede kækt: »Jeg kom for at deltage i et hestevæddeløb, ikke i et hestemarked.«

»Slyngel! En fattig hyrde vover at sætte sig op mod sin herre? Han skal straffes! Tjenerne fór op.

De slog Suhe, til han mistede bevidstheden, og smed ham så ned fra tribunen. Fyrsten drog triumferende tilbage til paladset med den hvide pony.

Suhe's venner bar ham hjem. Hans bedstemor plejede ham kærligt, og efter få dages forløb kom han sig. Kort tid efter, da Suhe var ved at falde i søvn, hørte han nogen banke på døren. »Hvem dér?« råbte han. Ingen svarede, men det blev ved med at banke.

»Åh! Det er den hvide pony!« Bedstemoderen var gået hen for at se, hvad det var og blev overrasket, da hun åbnede døren.

Suhe løb straks ud. Ja, det var virkelig den hvide pony. Sveden dryppede fra den, og den var ramt af syv-otte pile. Suhe bed tænderne sammen, holdt tårerne tilbage og trak pilene ud. Blodet fossede ud af sårene. Ponyen var meget hårdt såret og døde næste dag.

Der var sket det, at fyrsten, der var glad for at have sikret sig så fin en pony, havde inviteret sin familie og sine venner til en fest for at fejre det. Han ville vise ponyen frem og gav ordre til, at den blev ført ud.

Men da han satte sig op på den, stejlede den, kastede ham af og galloperede lige tværs gennem forsamlingen af gæster. »Fang den!«, råbte fyrsten, mens han rasende rejste sig, »Død eller levende«. En sværm af pile haglede ned over ponyen. Men det lykkedes den at nå hjem og dø hos sin rigtige herre.

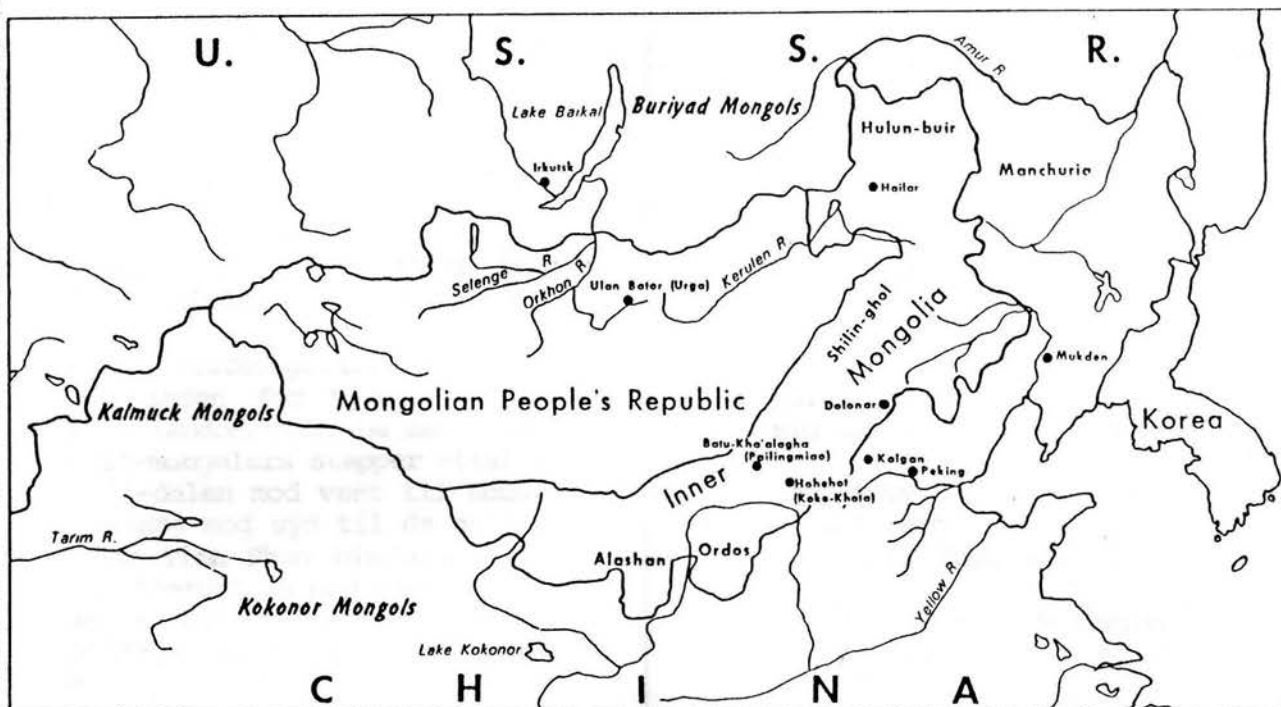
Suhe sørgede dybt over den, og han kunne ikke falde til ro, hverken nat eller dag. En nat, da han lå og kastede sig frem og tilbage, syntes han, at han kunne se sin pony - lyslevende. Den gik lige hen til ham og han klappede den.

»Kan du ikke finde på en måde, så vi altid kan være sammen, kære herre? Lav en violin af mine knogler«, sagde ponyen. Næste morgen tog Suhe dens knogler, lavede en violin af dem, og øverst skar han et billede af sin kære ponys hoved. Han brugte dens sener til strenge og hår fra dens flyvende hale til buen. Hver eneste gang han spillede på hestehoved-violinen, huskede han på sit had til fyrsten og på hvordan det havde været, da han red afsted på ponyen. Disse tanker smeltede sammen i hans musik, og udtrykte derved alle hyrders længsler og følelser. Musikken blev folkets stemme. Folk kom og lyttede til hans spil om aftenen efter arbejdet. Og mens de lyttede, glemte de deres sorger og bekymringer.

Oversat af Anette Kruse fra »The Water- Buffalo and the Tiger Folk Tales from China, 2«. Beijing 1980. s. 44-48.

- Tillæg til Danmark-Kina Nr. 83/oktober 1984

TORGUTERNES HISTORIE

VESTMONGOLERNES HISTORIE

I slutningen af det 14. århundrede sluttede nogle store vestmongolske stammer sig sammen til "Durbet Øret" ("Den firfoldige Alliance").

De mest betydende stammer inden for denne Øret (alliance) var: TORGUT, KHOSHUT, ØLET og DURBET, hvortil kom de mindre stammer KHOROS og KHOIT.

Denne vestmongolske konføderation opstod inden for Djungariets vidtstrakte landområder. De sammensluttede Øret-mongolers stepper strakte sig fra Ili-dalen mod vest til Kobdo mod øst, nåede mod syd til de gule egne syd for Tien Shan bjergene (De Himmelske Bjerge) og mod nord til de områder i det sydvestlige Sibirien, hvor kirgiser, kosakker og andre ikke-mongolske folk levede som nomader.

Navnet Djungariet (af djun "venstre" og gare "hånd") skal efter mongolsk forklaring være fremkommet ved, at Djungariets nomader danner "den venstre hånd" eller fløjen på mongolernes lange front mod de ikke-mongolske arvefjender i nord.

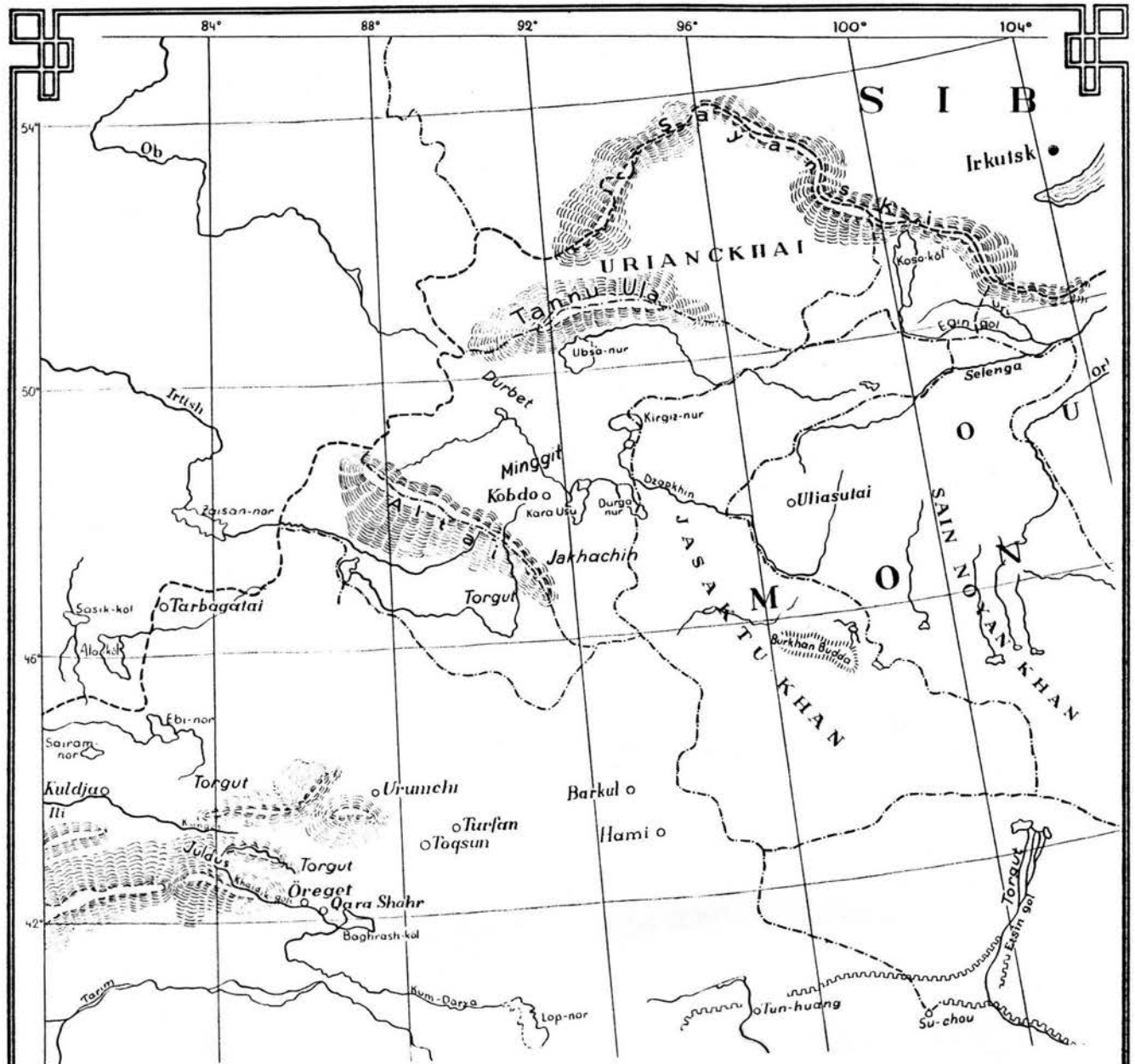
Under de krigerske Øret-Khaner Mahmud, Torgon og Essen beherskede vestmongolerne hele

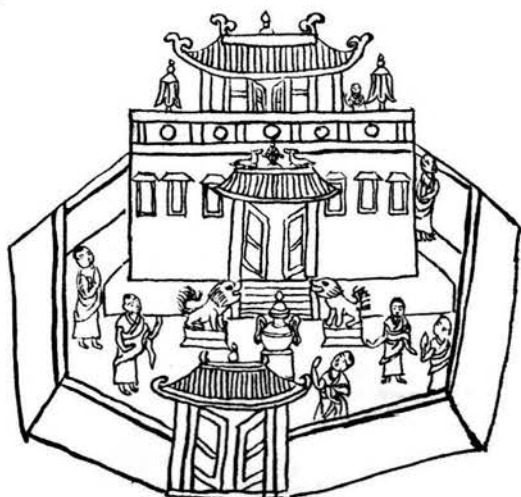
Mongoliet og udgjorde en stadig trusel mod det kinesiske kejserdømme. Essen tog en af Ming-kejserne til fange, men ikke længe efter, ved Essens Død i 1453, mistede den vestmongolske konføderation sin politiske magt, og i mere end halvandet århundrede udøvede "Djungarerne" (vestmongolerne) kun liden indflydelse på Mongoliets ydre skæbne.

Mod slutningen af det 16. og med begyndelsen af det 17. århundrede opstod atter kraftige ledere blandt Øret-høvdingene. Khara Khula samlede de vestmongolske stammer under sin stærke vilje og udnævnte sig selv til khun-taidji (overhøvding).

Hans søn og efterfølger, Batur khun-taidji bragte en alliance i stand mellem Vest- og Nordmongoliet (Djungariet og Khalkha), som stadfæstedes år 1640 ved en kongres, hvori 44 mongolske stammer deltog. Vestmongolerne gik nu atter mod en storhedstid, og deres khun-taidji var en mægtig hersker, der var i høj grad frygtet af nabofolkene.

Samtidig med at Batur's samlingspolitik knyttede de frie vestmongolske stammer sammen til en stærk enhed, udvandrede fra Djungariet flere mongolstammer, hvis høvdinge var alt for frihedselskende til at ville underordne sig en nærboende høvdings overhøjhed.

De mest betydende udvandring var Khoshu-ternes under Gushi Khan og Torguternes under Boro Ørølok (Ho-orlyk).

Khoshuterne plyndrede Lhasa i Tibet og tog i begyndelsen af det 17. århundrede de egne omkring søen Kuku-Nor i besiddelse, som deres efterkommere, Døde-mongolerne, endnu bebor. - Torguterne trængte mod nordvest og gik den en hård skæbne i møde.

Disse 2 nomadefolks brud med den djungari-ske alliance synes at være sket i fuld overensstemmelse med Batur khun-taidjis ekspansionspolitik, for både Gushi Khan og Boro Ørølok bibeholder deres forbindelser med den vestmongolske blok, og begge høvdingenes segl findes på de 44 allierede prinsers stadfæstelsesdokument. Udvandringerne må for en stor del være forårsaget af nomadernes stadige længsel efter nye græsgange.

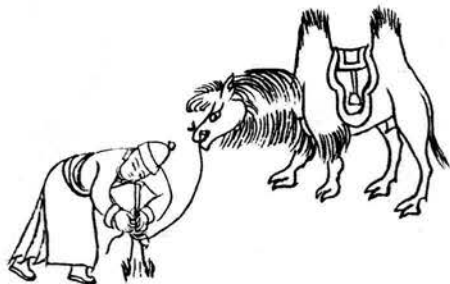
Batur khun-taidji efterfulgtes af sin søn Galdan. Under dennes ledelse foretog vestmongolerne blodige hærgningstogter på de af Khalkha-mongolerne beboede stemmer, og de overfaldne henvendte sig til Manchu-kejseren K'ang Hsi (Kangxi 1662-1732) med bøn om hjælp. Kejseren, der med sin hær stod kampklar bag den store mur, henviste de flygtende Khalkha-Khanner til de stepper, som grænsede til stammerne Sunits og Durbet Khuhets græsgange, og selv rykkede han med sine Manchuer mod de fremstormende Djungarhorder. Men Galdan slog selve kejseren på flugt og forfulgte Manchuerne ind i Kina.

Først 150 km fra Peking (Beijing) lykkedes det K'ang Hsi ved et afgørende slag at standse mongolernes vilde fremfart. Det 120.000 mand stærke djungariske kavalleri havde taget stilling bag ved en barrikade af 10.000 sammenbundne kameler, som på ryggen bar filtklædte kister med skydeskår, gennem hvilke mongolerne slyngede deres pile og spyd. K'ang Hsi, der nu havde modtaget forstærkning af artilleri, afstedkom med sine skydevåben fuldstændig panik i den levende kamelfæstning, og djungarerne blev totalt slået.

Galdan selv lykkedes det at flygte, og snart efter havde han samlet en ny djungarhær, med hvilken han mødte kejseren ved floden Gerelchi. Efter en heftig kamp blev Galdan atter slået, og blandt de faldne var hans egen khatun (dronning) Amu. Ifølge den kinesiske historie var Amu khatun en skøn amazone, der elskede kampens leg. Iført et kobberstrålende panser slyngede hun dræbende pile og spyd, og hendes gangar var et fantastisk, kamellignende dyr. Under Amus banner kæmpede de ypperste krigere, og i det sidste slag blev de alle dræbt med hende.

Endnu en gang lykkedes det Galdan at undkomme, og han galoperede tilbage til det fjerne Ili i håbet om, at kunne samle de spredte rester af sit folk. Men hans egen slægtning, høvdingen Tsewang Raptan, havde i hans fravær tilranet sig magten, og Galdan blev myrdet af sine egne mænd år 1697.

Nu fulgte en kortere fredstid på de djungariske stepper. Men efter pres fra den djungariske adel genoptog Tsewang Raptan nogle år efter kampen mod manchuerne og Khalkha-mongolerne for at søge at generobre de steppeområder i øst, som vestmongolerne i deres storhedstid havde behersket. Lønge kæmpede han med held, men i året 1719 sendte kejser K'ang Hsi to vældige armeer mod vest, som tilintetgjorde vestmongolernes magt.

Tsewang Raptan blev i året 1727 forgiftet og efterfulgt af sin søn Galdan Tsering.

Denne genoptog allerede 1730 overfaldene på Khalkha-mongolernes stepper og trængte helt ind på kinesisk område ved den kinesiske mur. Djungarerne kæmpede længe med fremgang, men til sidst lykkedes det de forenede Khalkha-mongolske og Manchuiske hære at lokke dem i baghold, og Galdan Tsering led et afgørende nederlag (1732), som satte en stopper for de vestmongolske høvdinges krigerske planer.

Durbet Øret eksisterede stadig, men Manchuerne havde udryddet de ni tiendedele (600.000) af Øret-mongolerne.

I året 1753 samlede Øret-høvdingen Amursama de spredte vestmongoler til en sidste frihedskrig mod undertrykkerne, og i mere end et år kæmpede nomaderne en forbitret, men håbløs kamp mod den kinesiske overmagt.

Det lykkedes kineserne ved politiske intriger i form af bestikkelser og gyldne fremtidsløfter at indblande muslimske fyrster og unge, magtlystne mongolhøvdinge i striden, og følgen blev en ødelæggende borgerkrig.

Til slut måtte Amursana flygte til Sibirien, hvor han døde 1755, og magten over Tien Shan, "De Himmelske Bjerger", og vestmongolernes gamle græsgange overtoges af den kinesiske general Chao Hui.

Men ved nomadernes lejrbål kan man endnu høre Amursanas heltebedrifter lovprist. Efterkommere af Amursanas frihedskæmper ser barske ud, når de fortæller legenden, at engang skal frihedskhanen genopstå i en af guderne inspireret krigerskikkelse, og mødrene betragter teltenes små med stolthed, når de synger om heltene, der engang skal fylkes omkring Amursanas kommende inkarnation på stepperne.

Torgut-høvdingen Boro Ørølok, der i året 1618 var brudt op fra Djungariet med 50.000 teltfamilier, bekrigede vestsibiriens nomadestammer under planmæssig fremrykning mod nordvest, 1630 overskred han Uralbjergene, og efterfulgt af sine seks sønner og 250.000 torguter drog han ned på de russiske stepper. Efter grundigt at have besejret nogai, kipchak og andre tartarstammer besatte torguterne de frodige steppeområder mellem Ural og Volga og plyndrede de russiske byer og landsbyer langs floden helt til Samara i nord. Derpå vendte de sig mod Astrakan, men erobringen af denne by mislykkedes, og Boro Ørølok dræbtes uden for bymurene (omkring år 1643).

Boro Ørølok efterfulgtes af sin søn, Shykyr Daichin. Efter en række stridigheder med russerne samtykkede han i en fredelig afgørelse og overdrog sin søn Puntsuk på faderens og folkets vegne at sværge tsaren troskab og lydighed. For at bevise sin eds oprigtighed kaldte Puntsuk guderne til vidne, kyskede den torgutiske lovbog Bichik, slikkede sin kniv og rettede dens blanke stål mod sin strube.

Men denne højtidelige ed til trods fortsatte torguterne med at gøre indfald på russernes områder, plyndre deres byer og bortslæbe indbyggerne som slaver. Tsaren lukkede dog øjnene for disse voldshandlinger, dels på grund af egen magtesløshed, dels fordi torguterne redebon stillede sig på russernes side, hver gang grænserne i syd truedes af muslimske horder.

Shykyr Daichin efterfulgtes af sønnes Puntsuk, og i hans regeringstid forøgedes torguthorden ved Volga med 3000 teltfamilier af Khoshutstammen, der under ledelse af Kondolen-Ubashi var udvandret fra Djungariet.

Puntsuks søn og efterfølger Ajuk er måske den torgutiske histories ypperste høvding, og det halvsekel, hvor han var stammens leder, markerer torguternes storhedstid i Europa.

Ajuk var en udpræget herskernatur og besad alle de hårde egenskaber, der skaber en steppernes storhøvding. Hans skikkelse og de vilde bedrifter, til hvilke han inspirerede sine torguter, fik nabofolkene til at frygte og respektere de mongolske horder, og rygterne om dem og deres høvding fløj viden om.

Ajuk erholdt af Dalai Lama titlen Khan, og overfor Ruslands tsar og andre potentater optrådte mongolhøvdingen som en fri og mægtig fyrste. Peter den Store besøgte Ajuk Khan ved Volga, og begge herskerne indgik en overenskomst, efter hvilken Khanen mod en årlig tribut af kanoner, krudt og bly forpligtede sig til at yde tsaren militær bistand. Det torgutiske kavalleri blev russernes ypperste forsvaret mod de sydfra truende ottomaner, for "De turbanklædte Hoveder" var lige så hadede af mongolerne som frygtede af russerne.

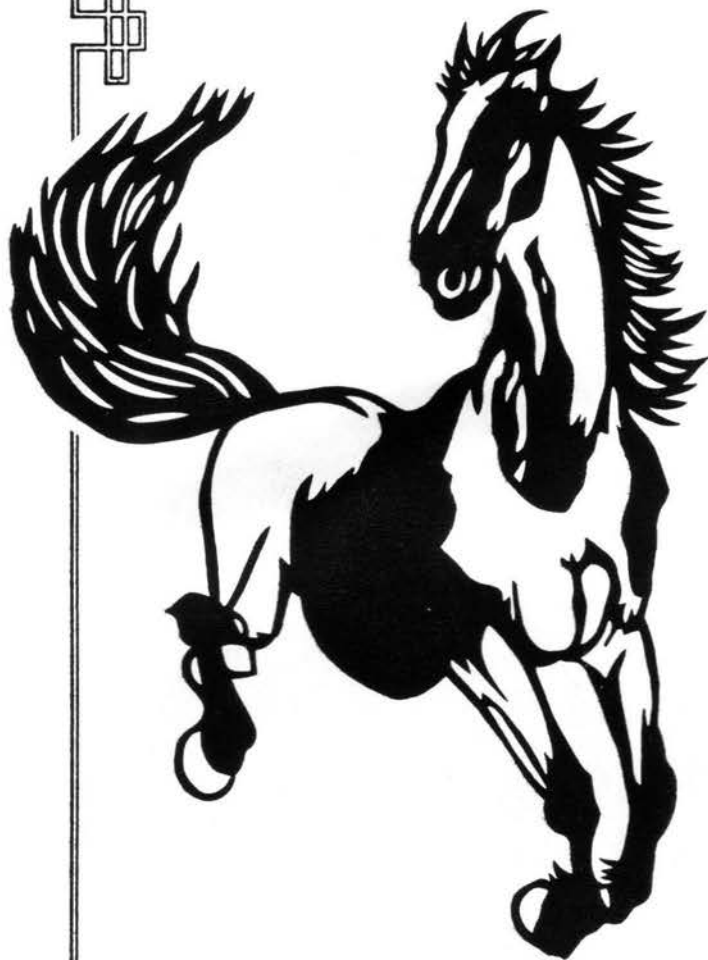
1707 drog torguterne mod den svenske konge Karl XII, og de mongolske nomader sværmede om de marcherende karolinske kolonner som hidsede hunde.

Nogle år senere (1714) modtog torguternes hersker en ambassade fra kejseren af Kina. De udsendte kinesere, der fra Peking var draget gennem Sibiriens ufattelige vidder, blev i Tobolsk modtaget af en eskorte på hundrede russiske dragoner, som skulle ledsage dem på den videre fremrykning vesterud. En forhenværende officer ved Gyllenstiernska Dragonkompagni, nedskrev sine oplevelser under færd, og en kopi af hans manuskript havnede i Stockholm, hvor det tryktes år 1744.

Det var sit livs store eventyr, Schnitscher skildrede, og hans "Berätelse om Ajuk-kiniska Calmuckiet" blev i datidens Sverige modtaget som et vidunderligt sandfærdigt eventyr.

Den 2. juli 1714 ankom Schnitscher i den minesiske ambassades følge til Ajuk Khans pragtfulde residens ti dagsrejser fra Saratov. Besøget dér varede 10 dage. Kinesernes officielle ærinde var at udveksle venskabsbeviser mellem Kinas kejser og torguternes Khan, men

den langt vigtigere og for russerne hemmeligholdte mission var at tilbyde torguterne Djungariets bedste græsland tillige med store rigdomme, dersom torguterne ville vende tilbage til deres fædres land og bistå manchuerne med at besejre de der levende Øret-mongoler.

Ajuk afslog imidlertid denne opfordring til forræderi mod brødrefolkene i Djungariet, hvis hersker Tsewang Raptan han havde givet sin datter til ægte. Men det hemmelige dokument beholdt han for det tilfælde, at torguterne engang i fremtiden atter skulle ønske at opslå deres telte i Djungariet under det magtige Kinas beskyttelse.

Schnitscher skriver om torguterne:

"Dette folket öfwergå oss Christna ganska wida uti indbördes kärlek, ity de icke njöta det ringaste för sig sjelfwa, med mindre, at de först dela det ät närwarande deras medbröder, om de ock så wore 20, ja flere...

När de rida ut, ty de gå näppeligen öfwer 20 steg till fots, så rider herren och tjennaren, ja ock Chanen sjelf uti bredd med hwaran-

nan, men derom äro de likwist monne, at de må altstilla hafwa honom emellan sig. Den största heder och wördnad, som Chanen hafwer af sin hofstat, är, at de altjent se honom stint och utan återwändö up i ögonen...

De äro så hjeltmodige, ja så warsamma och snabba, som haren om kalla Winteren, men tillika så förslagne uti röfwa och stjela, som någensin den hungrigaste warg. När en swulten warg köres, löper han fuller et stycke sin kos, men stanar och ser sig tillbaka, at kunna fånga något. Sammaledes ock de: går en på dem löst, så löpa de fuller, men wänder en sig tillbaka, så följa de enom på hälarne."

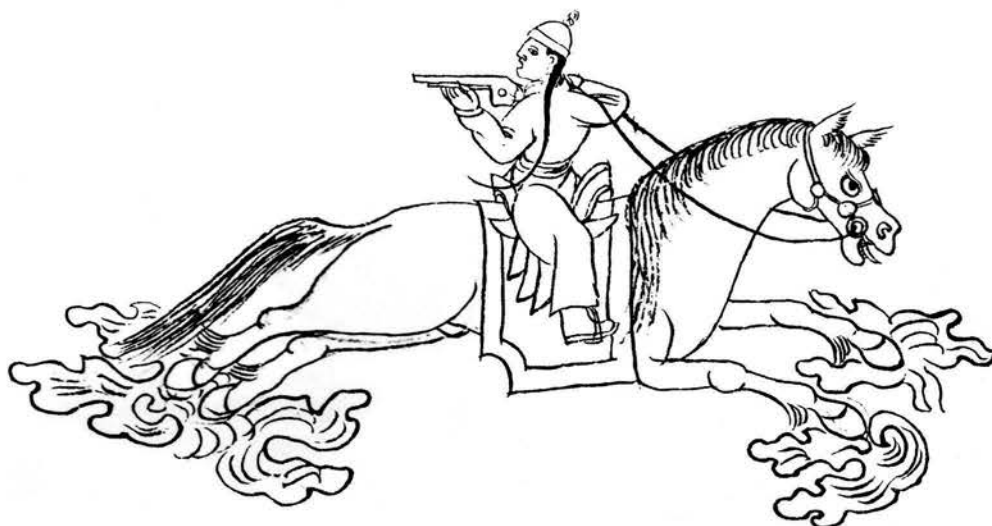
I Ajuk Khans regeringstid øgedes den torgutiske horde ved Volga yderligere, idet flere Øret-høvdinge, der var flygtet fra de krigshærgede stepper i Djungariet, sluttede sig til den navnkundige frænde mod vest.

Efter Ajuks død år 1724 opstod der stridigheder om arvefølgen mellem de torgutiske prinser. Sluttelig enedes man om at kåre Ajuks svageste og mindst magtlystne søn Tseren Donduk til hersker, men Donduk Ombo, en søn af Ajuks ældste søn, bestred farbroderens ret til magten, og det lykkedes ham 1735 at udråbe sig selv til høvding, hvilket han vedblev at være indtil sin død 1741.

Donduk efterfulgtes af en anden af Ajuks sønnesønner, Donduk Taidji, og i hans levetid ankom til Volga de skarer af Khoshut-, Durbet- og Khoit-stammer, der var undsluppet de kinesiske massakrer i Djungariet. For at sikre sin søn Ubashi arveretten lod Donduk Taidji år 1758 sin søn indsætte som officiel arvtager af magten.

Tre år senere, ved faderens død, besteg den da syttenårige Ubashi tronsædet i torguternes khantelt og greb det store sølvsegl, der var symbolet på hans khanmagt. Ubashi eller Ubasha, som var det navn, fyrstesønnen ved fødslen havde fået af khanteltets lamaer, er den tibetanske form for et sanskritord. Til Khan kåredes den unge høvding under det mongolske navn Obish Khan, og det er som Obish Khan, at han endnu af sine efterkommere og de torguter, der fylker sig om disse, æres som stammens store befrier fra russernes åg.

Den russiske regent, som den unge Obish Khan blev stillet overfor, var den snu og

magtlystne kejserinde Elisabeth. Hun indså, at de svære uroligheder, der stadig beredtes russerne af de mongolske horder ved Volga, bundede dels i Khanernes enevældige magt, dels i hordens store bevægelighed, hvorfor hun systematisk søgte at ændre disse forhold.

Det lykkedes hende at formå den unge og uerfarne Obish Khan til at omlægge hordens styrelsesform således, at Khanen skulle dele sin udøvende magt med et råd, og samtidig begyndte russerne at omringe torgutstepperne med fæstningsanlæg og en stadig mere fremtrængende kolonisation, der begrænsede nomadernes bevægelsesfrihed.

Dette forårsagede stærk uro i horden, og blandt torguterne opstod den frygtelige anelse, at russerne stræbte efter at gøre dem bofaste for derefter at forvandle dem til tsarlydige kosakker.

Efter torguternes egne beretninger bidrog også en anden omstændighed til at øge stammens voksende følelse af fortrykthed: den tiltagende isolering fra deres religions overhoved i Lhasa. Den flittigt befarne pilgrimsvej til lamaismens inspirationsby barrikaderedes stadig mere af russiske kosakfæstninger, og de stepper på vejen derhen, som tidligere beherskedes af religionsfrænder, var nu opfyldt af fjendtlige muslimske horder.

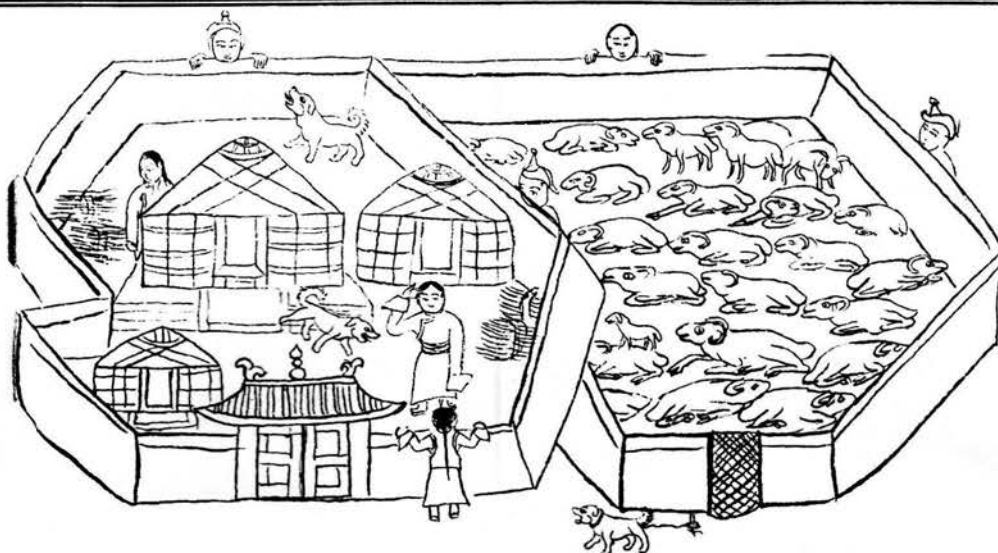
Lidt efter lidt modnedes hos folkets leder den fantastiske tanke, at horden skulle afkaste det stadig mere forhadte åg i det fremmede

land for at fly tilbage til deres fædres stepper i Djungariet. Fra øst kom rygter om stepper, der lå folketomme og frodige, og selve "Himlens Søn", den store kejser Ch'ien Lung (Chyanlong 1736-1795), der havde indset lamaismens sandheder, havde indbudt dem til at bosætte sig der i fred og lykke.

Urotegnene fra torguterne affødte mistænksomhed i Sct. Petersborg, og kejserinde Elisabeths ligeså magtlystne efterfølger Katarina II, der var ivrig efter at beholde den livskraftige nomadebefolkning blandt sine tro undersåtter, og som var bange for at miste sit dygtige torgutiske kavalleri, sendte spioner og kosakbander for at bevogte nomadernes mindste bevægelser. Men så dygtigt førte Obish Khan russerne bag lyset, at kejserindens egen stormarskal kort før det vældige foretagendes iværksættelse hånedes Khanen for hans ængstelige uvirksomhed og kaldte ham "en bjørn i kæde".

For at bortlede russernes opmærksomhed fra sine planer sendte Khanen 30.000 mand af sit kavalleri til russernes undsætning i krigen mod tyrkerne 1768-1769. Og i dette felttog udmærkede torguterne sig ved deres store tapperhed, vandt selvstændigt mange slag og hjemførte for deres egen part et rigt bytte af skydevåben, der var i høj grad ønskelige til Khanens revolteplaner.

Obish Khan, der klart indså religionens ords indgribende magt i nomadernes sjæle, hav-

de, for i det afgørende øjeblik fuldstændigt at vinde dem for sine planer, sendt en deputation til Dalai Lama for at udbede sig den alvidendes råd. Og orakelsvaret lød, at hvis revolten begyndtes et "tigerår" eller "hareår", ville dets udgang blive gunstig. 1770 var et "tigerår" og 1771 et "hareår", og torguternes storlamaer tydede Dalai Lamas ord således, at hvis opbruddet foretoges om vinteren mellem disse to års somre, ville tigers styrke og harens hurtighed forlenes de flygtende. For at muliggøre flugten for den vest for Volga bosatte del af horden måtte starten ske, medens floden var tilfrosset.

De hemmelighedsfulde forberedelser havde længe været i fuld gang, men selv hen på vinteren 1770 levede de hundrede tusinder af nomader deres traditionsbundne liv og græssede deres hjorder i dyb uvidenhed om den frygtelige skæbne, der så snart skulle rive dem fra deres hjemteltes fredelighed for at kaste dem ud i lidelser uden grænse.

Det eventyrlige drama, dirigeret af en stærk mands vilje og berørende et helt folk, tog sin begyndelse med det samme. Hastighed som et lyns nedslag og udviklede sig med en tordenagtig voldsomhed.

En tidlig vintermorgen spredtes en flok kurerer i strakt galop fra Khanens residens ud blandt steppens telte med det fingerede alarmeråd, at arvefjenderne, kirgiser og bashkirer, havde gjort indfald i deres land, og inden tre dage var 80.000 krigere samlede på den afsidesliggende mødeplads.

Og så rejste Obish Khan sig højt i sadlen og talte til sine mænd. I flammende ord minde-

de han dem om fædrenes stolte bedrifter, og i brændende eksempler udmaledede han russerns hensynsløse undertrykkelse. Snart ville de fra frie nomader være forvandlet til bekymrede agerbrugere.

Hæren opildnedes og følte som sin Khan, og morgenluften dirrede af deres tusindstemmige jabanah-råb.

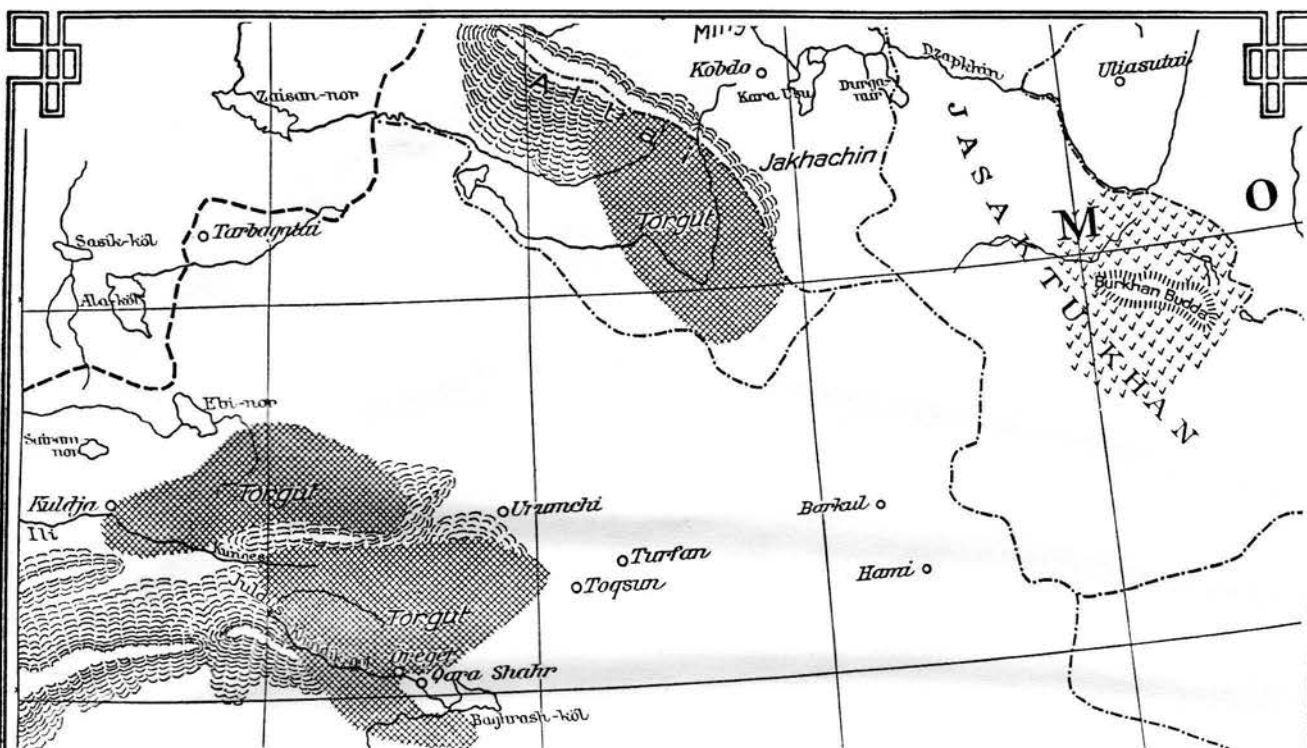
På hurtige heste fløj de 80.000 krigere nu ud over torgutstepperne, og opbrudsstemningen tændtes i alle telte. De mægtige kvægflokkede blev drevet sammen, teltene blev revet ned og pakket på oksevoerne og kamelrygge. Lamaerne messede rundt omkring højhulede vogne, på hvilke teltemplerne med deres guder var stuvende, og krigerne samledes i "pile". Disse grupper folkedes omkring hoshun-bannere.

Alt gik hurtigt og under mønstergyldig orden, for opbrud er nomadernes liv og længsel fra fødsel.

De Quincey, der så malende har skildret torguthordens flugt gennem Asien, fremhæver denne som en dåd uden sidestykke i verdenshistorien.

Den 5. januar 1771 slog opbruddets skæbnesvangre time, men natten før revolten havde en heftig storm sprængt Volgas isdække, og de på den vestre Volgabred bosatte nomader blev derved forhindrede i at følge deres Khans opbrudsordre.

Den store hordes vandring varede i 7 måneder og førte gennem 4.000 kilometer af stepper og ørknar. De ulykkelige flygtninge forfulgtes i rasende tempo af udsendte russerhære og omringedes af arvefjenderne, kosakker og kirgiser, med hvilke de daglig måtte udkæmpe blodig-

ge kampe. Brøndene på deres vej viste sig at være forgiftede. Mænd, kvinder og børn segnede i deres blod eller bukkede under for hungrens, tørstens eller udmattelsens kvaler, men stadig hidsedes horden fremad under navnløse rædsler. Af de utalte kvæghjorder var snart intet tillage. Døde og døende efterlodes, hvor de var faldet.

400.000 torguter havde forladt Rusland. Mindre end 120.000 arrede mænd og til døden plagede kvinder nåede de stepper, som stod under Kinakejserens beskyttelse.

Ved ankomsten til Ili-floden blev de flygtende modtaget af den kinesiske guvenør Shu Ho-te, hvis grænsevagt befriede dem fra den forfølgende forbandelse. Kinas kejser, der af kurer var forberedt på torguternes ankomst, anviste flygtingene 10 store områder på deres forfædres stepper i Djungariet. Deraf lå de 4 største: et nord for Khara Shar, et øst for Tarbagatai, et mellem Ili og Urumqi og et øst for Kuldja.

Fader Amiot, en af de franske Jesuitter, der ved den tid opholdt sig i Peking (Beijing), beretter, at kejseren skrev følgende ved torguternes ankomst:

"Torguterne kom og fik ved deres ankomst bepladser, levnedsmidler og alle nødvendige ting, der kunne fremskaffes. De fornemste høvdinger bevrættedes og ledsagedes under hædersbevisninger til det sted, hvor jeg befandt mig.

Jeg tog imod dem, jeg talte med dem, og jeg så gerne, at de med mig deltog i jagtens glæder. Senere begav de sig i mit følge helt til kejserpaladset i Jehol (Chengde), hvor jeg fejrede dem med fester og gav dem gaver med samme pomp og pragt, som når jeg modtager andre prinser."

De på Volgas vestre flodbred efterladte mongoler udgjorde omtrent 15.000 telte med 70.000 indbyggere. Det er deres efterkommere, der i vore dage nomadiserer på Volgas mest golde saltstepper, isolerede mellem tyrkisk og russisk talende folk.

Ordet "kalmuk", der i Vesterlandet er kommet til at betegne alle vestmongoler, er ikke af mongolsk oprindelse, men skriver sig fra det tyrkiske kalmak ("de tilbageblevne" eller "de efterladte"). I tidens løb er det godkendt som benævnelse for den del af folket, som forblev ved Volga, men blandt vestmongolerne opfattes det som et skældsord.

Iagttagelser blandt de efterladte efterkommere giver en beklemmende anelse om den skæbne, som skulle have truffet hele det stolte torgut-folk, hvis ikke Obish Khan i forudseende klogskab havde dristet sig til at flygte med sine nomader til friheden på Djungariets stepper.

Den danske læge og opdagelsesrejsende Hans S. Kaarsberg, som i året 1891 besøgte Kalmuk-stepperne ved Volga, skriver følgende:

"Stammen er ringeagtet, men hvis kalmukerne ikke fordum havde hjulpet russerne, ville disse næppe være, hvad de nu er i Kaukasus. Kalmuken er russisk undersåt, dømmes efter russiske love og må eftjene sin værnepligt i Tsarens arme... Hesten var engang Kalmukens rigdom, men den tid er nu forbi... Fordum ejede en nogenlunde velhavende Kalmuk 100 heste, en rig 1.000. En kalmuk ejede for 16 år siden 3.000 heste, nu har han slet ingen..."

Kaarsberg så i Volga-kalmukerne et døende folk, af naturen venligt, hjælpsomt, godmodigt, men gennemsyret af sygdomme og laster. De har modtaget civilisationens dårlige gaver - brændevin og syfilis - uden at kunne tilegne sig tilstrækkeligt af civilisationens gode gaver, så at disse skulle kunne have forhindret en tilintetgørende tilbagegang. Alt i alt anslog han deres antal til 10.000.

På sine spørgsmål til kalmukerne om, hvorfra de stammede, og hvor folk af deres race var at finde, fik Kaarsberg altid samme svar:

De var som et stort og magtigt folk kommet fra stepperne langt mod øst og havde gennem mange generationer græsset deres hjorder ved Volga. Men i slutningen af forrige århundrede

var horden brudt op for at vende tilbage til fædrenes stepper. De flygtende var blevet indhentet af russiske soldater, og kun en ringe del af deltagerne i denne folkevandring nåede over Volga - og forsvandt...

Han hørte kalmukerne synge deres forfædres stolte sange om styrke og krigeriske bedrifter, men det, de sang om, forekom ligeså fjernt som Djungariets eventyrstepper.

Om den torgutiske hordes videre skæbne efter den store flugt fra Europa til Asien lykkedes det mig aldrig at opspore tilfredsstillende oplysninger.

År 1876 passerede den russiske opdagelsesrejsende Prschevalskij på en af sine mange rejser gennen Tien Shan bjergene de egne, hvor toguterne efter kinesiske oplysninger skulle have fået græsgange anvist af Kinas kejser Qien Lung (Ch'ien Lung). Ved ankomsten til Juldus nordvest for Khara Shar fik han også bekræftelse på, at han havde nået et af torguternes tidligere områder. Hele det frodige højland lå dog folketomt, og torguter traf han ingen steder. Men ved efterforskninger hos nabofolkene fik han de oplysninger, at indtil 11 år før hans ankomst havde Juldus været befolket af 10.000 torgutiske teltfamilier, der var fordrevet eller hugget ned af Yaqub Begs muhammedanske Dungan-horder.

Disse negative oplysninger i forbindelse med de fantasifulde beskrivelser af en magtig torgut-khan, der herskede over et stort folk mod vest, hvilket ofte havde fængslet mig under rejser blandt Khalkha-mongolerne ansporede mig i høj grad til at søge deres land, og min længsel efter at finde en plads i deres lejrbaals fortrolige kreds var bestandig tiltaget.

Nogen kontakt med torguter havde jeg allerede opnået. Ved Etsingol havde jeg truffet efterkommere af den torgut-flok, der under Ajuks regering og Arab Djurs ledelse længe før den store revolte havde skilt sig ud fra torgut-horden for at foretage en pilgrimsfærd til Lhasa i Tibet.

I Døde-mongolerne i det nordøstlige Tibet havde jeg fundet efterkommere af de Khoshut-mongoler, som for 300 år siden havde forladt de djungariske græsgange."

Læs selv videre i "Zajagan".

Henning Haslund-Christensen
Zajagan side:151-161 (København 1935)

INTERVIEW MED SØREN HASLUND-CHRISTENSEN

BULGAN NJAMAS INTERVIEW MED SØREN HASLUND-CHRISTENSEN

Hofmarskal S. Haslund-Christensen vendte for et par måneder siden hjem fra endnu en filmekspedition i Den Mongolske Folkerepublik. Filmekspeditionen varede 3 uger. Man nåede vidt omkring i landet, blandt andet til den gamle gård, hvor Henning Haslund-Christensen arbejdede i 1920'erne. Søren's søn, Michael er ansvarlig for den nye film, der forventes vist i dansk TV mellem jul og nytår.

GER har interviewet ham, så læseren kan høre om hans indtryk af de forandringer, Mongoliet har gennemgået det sidste årstid.

Søren Haslund-Christensen fortalte:

"Der er sket meget, siden vi sidst var i Mongoliet 1986. Landet har udviklet sig kolo-salt, især på det politiske plan. Landet har fået demokrati og et parlament, som er dannet af flere partier. Man kunne desuden fornemme større frihed i befolkningen og i det administrative system. Kompetencen er i langt højere grad delegeret ned i systemet, hvor der nu kan træffes beslutninger og formuleres udtalelser. For eksempel for 4 år siden var det meget svært at få tilladelse til at tage billeder af bestemte steder, men denne gang fik vi tilladelsen direkte på stedet. Så beslutningerne var hurtige, fordi de overordnede myndigheder ikke skulle involveres.

Befolkningen virkede gladere og mere optimistiske. Alle havde meninger om tingene. Der kom både positive og kritiske meninger om udviklingen.

På det økonomiske område er politikerne meget interesseret i en hurtig indførelse af en markedsstyret økonomi uden overgang og prøvetid. Tugrik* skal være en konvertibel valuta. Man vil gerne udvide samhandelen med både asiatiske og vestlige teknologisk udviklede lande. For eksempel var man i det område, hvor danskere boede i 1920'erne og 1930'erne, meget interesseret i et fornyet samarbejde med Danmark.

Selvom der er flere politiske partier, taler de alle næsten samme "sprog", hvor angår den økonomiske udvikling. Såvidt jeg husker, var det kun socialdemokraterne, der var lidt tilbageholdende med hensyn til en hurtig overgang til markedsøkonomien.

Jeg kan i den forbindelse citere en leder, der sidder i en betydningsfuld funktion. Han fortalte os:

"Man skulle aldrig have importeret marxismen, der byggede på forholdene i England for længe siden og prøve at tilpasse den til et nomadesamfund."

Landet mangler fremmedvaluta. Der er mange uløste økonomiske problemer. På baggrund af den politiske udvikling er der kommet større religionsfrihed. Den officielle religion i Mongoliet er buddhisme. Man er begyndt at opbygge og genopbygge de forfaldne og uvirksomme templer rundt i landet. I marts 1990 blev der dannet en forening for troende mongoler på initiativ fra intellektuelle og videnskabsmænd. De arbejder på at genopbygge de gamle buddhistiske traditioner og kulturelle værdier i befolkningen. Der er mange aktiviteter igang. Således genopbygges et klostertempel, Manjir-jin hiid, der ligger i ruiner uden for Ulan-Bator. Her udgav og trykte man indtil 1938 fine religiøse bøger, der blev distribueret videre til andre asiatiske lande. I Huvsgul, hvor vi også var, samler befolkningen penge ind til opbygning af et tempel i området.

For 4 år siden var de fleste "shabi" (elever, der går i en buddhistisk skole) i alderen 18-19 år. Nu er der kommet mange yngre "shabi" i 7-8 års alderen.

Mange er begyndt at gå til religiøse ceremonier. Selv partimedlemmer indrømmer, at de altid har været troende buddhister, men at de tidligere beholdt troen for sig selv. Et andet eksempel er tændstikæskerne med billed af Buddha. Det var helt utænkeligt før!

Den nationale identitets følelse er vokset med udviklingen. En af de nye ting, oppositionen bragte frem er, at folk i højere grad går i nationaldragt (dell) med lange ærmer og knæhøje læderstøvler. Både unge og gamle er blevet mere nationalt bevidste. Tidligere viste man helst kun sine europæisk fremstillede ting. Men nu er man stolte ved at kunne vise gamle traditioner, levemåder, spisevaner, dragter og lignende.

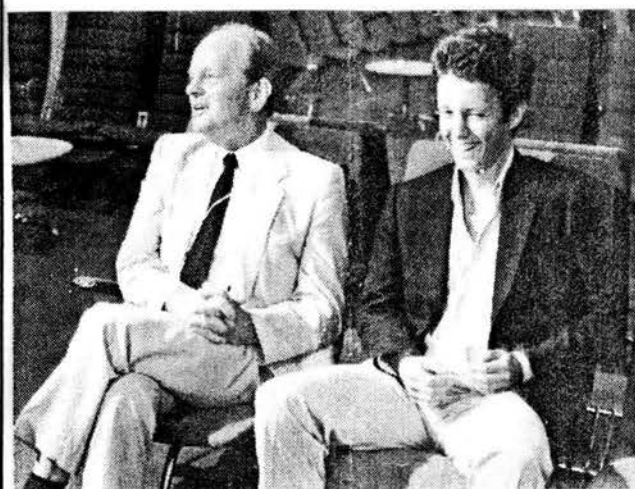
Men på den anden side er jeg ked af, at der er kommet større problemer som for eksempel arbejdsløshed, kriminalitet, korruption, voksende sortbørshandel og den slags. Men jeg tror alligevel på, at problemerne ikke er så

uoverskuelige som for eksempel i Sovjet Unionen eller andre lande. Jeg tror, at det der vil hjælpe mongolerne, er deres optimisme, stolthed og de gode gamle traditioner, der er tæt knyttet til familiesammenhold, livsglæde og flittighed.

Mongoliet er et rigt land med store uudforskede naturrigdomme, der indeholder vigtige mineraler, ædelsten, olie og meget mere. Hvis disse muligheder bliver udnyttet på en fornuftig måde, er der mange muligheder for Mongoliets fremtidige udvikling. ■

Søren Haslund-Christensen

* = Pengeenheden i den Mongolske Folkerepublik

Hoffets barske 'drenge' - hofmarskallen og hans kronprins.
(Foto: Peer Pedersen)

Mod onde ånder

MOD ONDE ÅNDER!

I 3-4 kilometers højde på den Centralasiatiske højslette kæmper nomaden for at opretholde livet blandt naturens elementer, som det ene øjeblik raser over ham, det andet smiler til ham. Men han er ikke alene i sin kamp for tilværelsen. I bæltet hænger hans beskyttende amulet. Det er en lille rund metal ting (5 cm i diameter) med inskription. Den beskytter ham mod sygdom og onde ånder.

Ved første øjekast ser den meget mærkelig ud, men det gør så mange amuletter jo. Denne er støbt i messing og støbeformen er blevet slidt ved den megen brug, så resultatet derfor er knapt så tydeligt. Man genkender ikke straks, hvad der er afbildet. Motivet findes dog også på tibetanske tempelbilleder, tangkaer, og ved hjælp af en tegning af en sådan kan man lettere forklare det, som for den uindviede ser mærkeligt og mystisk ud.

Begynder vi i centrum, ser vi en figur bestående af 9 rum: Den såkaldte Magiske Firkant. Heri er tallene fra 1 til 9 placeret på en sådan måde i rummene, at deres tværsomme giver 15 lige meget i hvilken retning man regner. Den magiske firkant kan spores tilbage til det 4. årh. før vor tidsregning i Kina. Kineserne kalder den Lo-shu og tillægger den legendariske kejser Yü opfindelsen af den. For kineserne var den symbolet på Kina selv eller på hele universet. For kineseren symboliserede 5-tallet i midten, der er gennemsnittet af to modstående par tal, både regenten i centrum af Det midterste Rige (Kina) og den kosmiske akse.

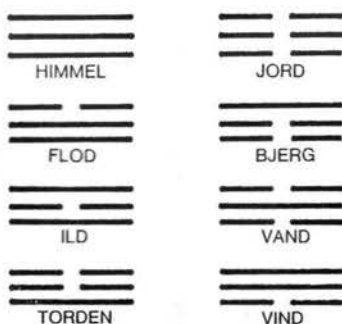
Yang og yin-symbolet.

Jordens folk

1971 7. ARG. NR. 2

JERN 4	SOMMER 9 SYD	ILD 2
ØST 3 FORÅR	JORD 5 CENTRUM	VEST 7 EFTERÅR
8 TRÆ	1 VINTER	6 VAND

Den magiske firkant.

De 8 trigrammer.

Kineserne fandt senere ud af, at den magiske firkant også kunne symbolisere flere af deres taoistiske forestillinger. Således finder vi de 5 retninger og de 5 elementer skjult i den magiske firkant. I Østasien opfatter man foruden de for os kendte 4 verdenshjørner og centrum, dvs. der hvor man selv står, som en retning. Markeret ved den magiske firkants tal er de 5 retninger: Nord (1), syd (9), øst (3), vest (7) og centrum (5). Ligesom retningerne kan gemmes i firkanten, er det naturligt for kineseren også at finde en symbolsk fremstilling af de 4 årstider dér: Vinter (1), sommer (9), forår (3) og efterår (7). De 5 elementer har følgende tal: Jord (5), jern (4), ild (2), træ (8) og vand (6).

Universets kosmiske kræfter, YANG og YIN, er symbolet på den evige ligevægt mellem det lyse og det mørke i tilværelsen; det maskuline og det feminine; det frugtbare og det golde; kort sagt livets positive og negative sider. Ophører forbindelsen mellem disse to kræfter, da indtræder forvirring og tilintetgørelse. Derimod opretholdes livets gang ved en stadig afbalancering af yang og yin.

Disse to kræfter kan kineserne ligeledes udlede af den magiske firkant ved at opfatte de lige tal (2468) som yang og de ulige tal (1379) som yin. Yang og Yin fremstilles sædvanligvis som to kommalignende figurer, der griber om hinanden og danner en cirkel. Forestiller vi os et øjeblik, at denne cirkel er symbolet på et ægteskab, vil kvinden ikke kunne holde ud at leve med en ren yang-mand, derfor har han lidt yin i sig. Ligeledes ville ægteskabet ikke være i balance, hvis ikke hustruen har lidt yang i sig.

Den magiske firkant er omgivet af Trigrammerne. De skal ifølge legenden være givet til Fu-hsi, som levede omkring 2950 f. v. t. i Kina, af en skildpadde, som en dag kom til ham på en tidevandsbølge i Den gule Flod med trigrammerne indridset i dens rygskjolds skæl. I virkeligheden er de af langt senere oprindelse.

Trigrammerne, som ikke er skrifttegn, dannes af dels en brudt linie (yin), dels en ubrudt linie (yang). Kineserne konstruerede 64 trigrammer, hver bestående af 3 enheder, men tibetanerne bruger kun de 8 afbildede. Disse deles i to grupper, hvor de enkelte trigrammer i de

Tsong-k'a-pa, 1358-1417.
Grundlægger af
»De gule hattes sekt«.

to rækker står i indbyrdes modsætning til hinanden, f. eks. er 3 ubrudte linier (ren yang) symbolet på himmelen, hvis modsætning er jorden, der er dannet af tre brudte linier (ren yin). Flod er modsætning til bjerg, osv. Altså igen et yang-yin forhold.

Trigrammerne er omgivet af de 12 dyr (hest, får, abe, fugl, hund, svin, rotte, okse, tiger, hare, drage og slange) fra det tibetanske kalender-system. Dette består af perioder på 60 år, hvis navne dannes af en kombination af de 12 dyr og de 5 elementer, som alle findes på amuletten. Således vil 1970 hedde: Jern-hundens år. Mens man følger dyrene i ovenfor nævnte rækkefølge, bruger man kun elementerne to år i træk, dvs.: 1971: jern-svins år; 1972: vand-rottens år; 1973: vand-oksens år; 1974: træ-tigerens år; osv.

Det hele foregår på bugskjoldet af en skildpadde, hvis ansigt har en hel del tilfælles med t'ao-t'ieh maskerne på karrene fra den kinesiske bronzealder. Denne skildpadde er ikke tegnet med på illustrationen.

Man kan forstå, at denne amulet må hjælpe bæreren godt, når den indeholder en symbolsk fremstilling af universet og kosmiske kræfter, samt symboler på årets og årenes gang og menneskelivet.

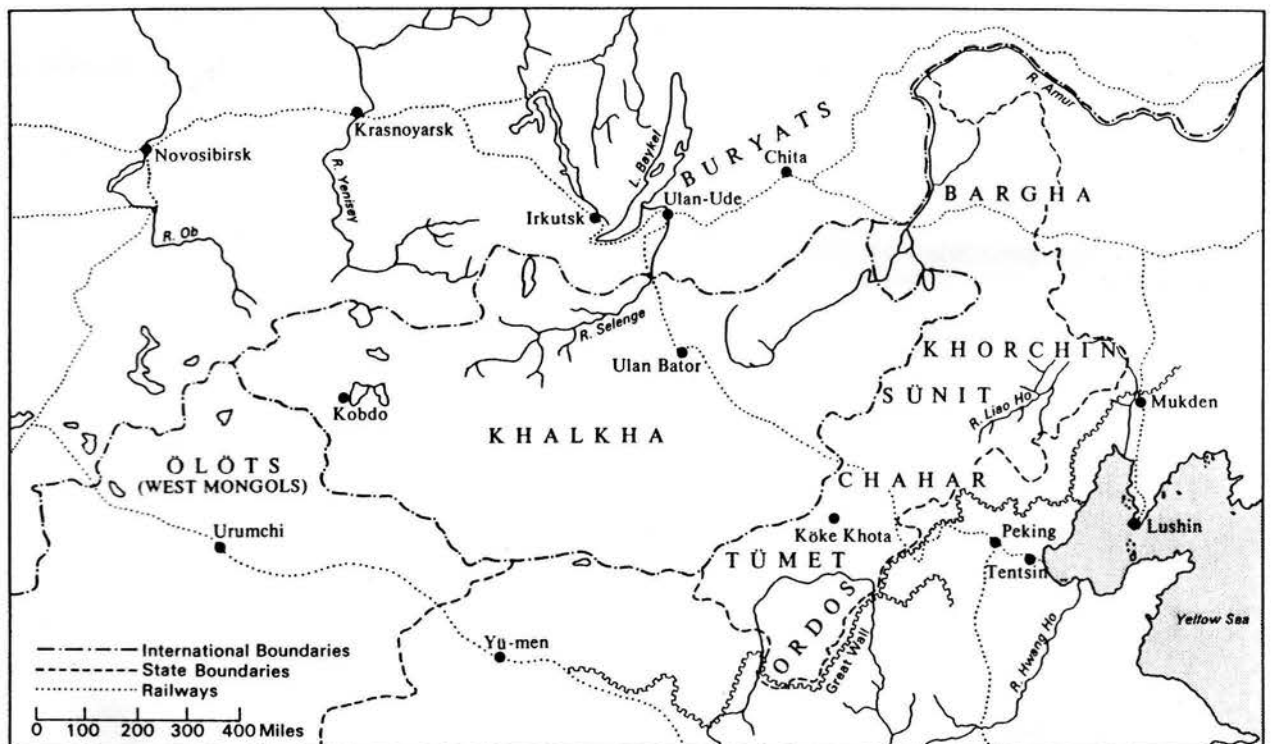
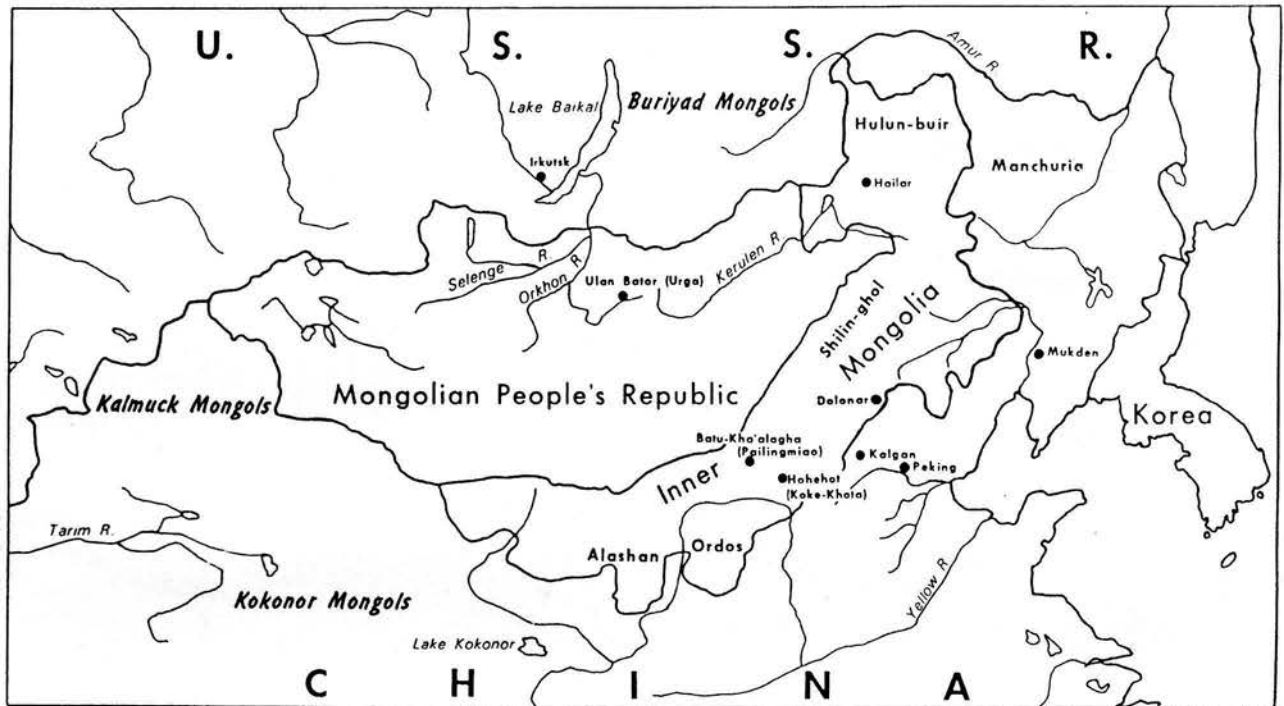
En symbolsk fremstilling af universet findes også i de kinesiske mønter, som har et firkantet kvadratisk hul (symbolet på jorden). Møntens kant kan opfattes som en cirkel (symbolet på himmelen). Betragter man så hele mønten under ét, så er det et billede af jorden set igennem himmelåbningen. Den mener kineserne ligger ved Nordstjernen, fordi dette er den eneste stjerne, som ikke bevæger sig.

Lignende betragtninger kan gøres i amuletten. Det kvadrat, som indeholder tallet 5, kan opfattes som jorden, og de omgivende cirkler som åbninger i de forskellige himmellag, set fra Nordstjernen.

Før i tiden var amulettens bagside et konveks spejl, som foruden at kunne bruges som spejl også beskyttede amuletbæreren mod onde ånder på den måde: Når de frygtindgydende ånder så sig selv i spejlet, blev de bange og stak af. Men i dag, thi de fremstilles stadig i stor mængde, især til turister, sætter man et relief af den reformerte lamaistiske sekt, »De gule Hatte«, grundlægger: Tsong-k'a-pa bag på amuletten som beskytter.

EMNE	INDRE MONGOLI	YDRE MONGOLI
officiel navn	NEI MONGGOL Indre Mongoli	Den Mongolske Folkerepublik
statsform	selvstyreområde i Den Kinesiske Folkerepublik	selvstændig stat
nuværende styre grundlagt	1. maj 1947	26. november 1924
landets størrelse målt i antal Danmark	1.180.000 km ² 27	1.565.000 km ² 35
længde øst-vest	4.600 km	2.350 km
fællesgrænse	3.500 km	3.500 km
grænse til USSR	1.100 km	4.700 km
hovedstad	Hohhot	Ulanbator
gammel navn på hovedstad	Khukhu Khoto Kwei Hwa Cheng	Urga
hovedstad grundlagt	1581	1639
indbyggertal hovedstad	1.200.000 [1982]	350.000 [1980]
indbyggertal landet	19.274.279 [1982]	1.500.000 [1980] 2.000.000 [1990]
mongoler del af	10 %	80 %
lav/høj meter over havet	539 m/3.556 m	552 m/4.362 m
græsland andel af hele landet	60 % 880.000 km ²	90 %
nomadedyr	32.000.000 [1985]	24.300.000 [1975]
temperatur vinter/sommer	÷15°C/+24°C	÷34°C/+25°C

MONGOLSK DIGT

Solfaldshimlen belyser mit hår -
 Jeg mindes dig.
 Den evige sne forvandles
 til guld og purpur -
 Jeg mindes dig.
 Nu blinker den første stjerne,
 den kalder hyrderne hjemad -
 Den blege måne rødmer -
 Jeg mindes dig.
 Der borte findes intet andet
 end "Hvad er alt" -
 og så mig -
 Jeg længes til dig.
 [HHC: "Jabonah", 1937:226]

Rider man en god hest,
 bliver vejen aldrig lang.
 Det er på den lange færd,
 man skal prøve en vens værd.
 Om du vil vide guldets lødighed,
 skal du gnide det,
 til det bliver slidt.

[HHC]

蒙古の黄金の如く
 雪は黄金と成る
 第一の星が
 羊を呼ぶ
 蒼い月が
 紅く染まる
 私は
 何もない
 世界を
 思う
 私は
 君を
 思う

(Vi håber at han vil bringe)
 held og lykke til de godt fodret
 heste og kameler
 og til får og kvæg hos de Fem
 Banner.

Han er guden som skænker laks
 i overflod
 Jeg bringer ofringer,
 mens dit hjerte fryder sig.

Sletterne og dalene er uendelige
 vinden er kølig og blød.
 Jasaktu, Du hersker over mit banner
 jeg synger og priser din gav
 mildhed.

MONGOLSK ORDFORKLARING

HARHUNG: Det mongolske ord "Harhung" betyder "sort menneske" og betegner en person, som ikke er munk eller lamapræst. "Harhungen" kendes på sin dragt, som er i glade farver, aldrig grå eller sort, men ikke rød og gul, som kun bruges af munkene. I modsætning til lamapræsterne, som barberer alt hovedhåret bort, bærer Harhungen en lang hårpletning.

MONGOLSKE ORDSPROG

RAVNEN

Ravnen, "Kilitai Shobo" (Den talende Fugl), kan for den rejsende bringe varsler om godt eller ondt. Nogle af de profetier, man tillægger ravnen, er følgende:

(1) Hvis en ravn passerer forbi én i flugt fra venstre til højre, er det et godt varsel. Omvendt er det et dårligt tegn.

(2) Hvis en ravn skrider bag ved en, når man er på rejse, er det et godt varsel.

(3) Flagrer en ravn med vingerne og skrider, går man stor fare i møde.

(4) Hvis ravnen plukker sine fjer med næbbet og skrider, betyder det død.

(5) Når ravnen nipper føde og skrider samtidig, vil man finde mad til sig selv og sin hest på rejsen.

(6) Mange ravne ved solopgang betyder besværligheder på rejsen.

(7) Hvis en ravn skrider ved solopgang, betyder det en god rejse den dag, og at man vil nå rejsens mål.

[HHC: "Jabonah", 1937:228]

DANSK MONGOLSK SELSKAB

Selskabets bestyrelse består af følgende personer, som alle har besøgt Mongoliet:

Formand: Etnograf Rolf Gilberg, ansat som museumsinspektør ved Etnografisk Samling i Nationalmuseet, hvor han har ansvaret for de mongolske samlinger, blandt andet de af Henning Haslund-Christensen indsamlede mongolske sager fra 1930'erne.

SEKRETER: Bulgan Njama er født i Mongoliet, men bor fast i Danmark. Hun er en af initiativtagerne til oprettelse af Dansk Mongolsk Selskab.

KASSERER: Leif Petersen er økonom og gift med Bulgan Njama. Han har besøgt Mongoliet (MFR) flere gange.

BESTYRELSESMEDELM: Hofmarskal Søren Haslund-Christensen er søn af Henning Haslund-Christensen, og har været på 2 filmekspeditioner blandt mongoler for at tage levende billeder til en film om sin far.

BESTYRELSESMEDELM: Jørgen Bitsch har besøgt Mongoliet mere end 30 gange. Han er også en kendt rejsebogsforfatter.

BESTYRELSESMEDELM: Etnograf Klaus Ferdinand er leder af Moesgaards etnografiske afdeling. Han har deltaget i "Haslund-Christensens Mindeekspedition" til Afghanistan, hvor han flere gange senere har besøgt og studeret nomadernes liv.

SUPPLEANT: Arkitekt Jan Koed.

INDHOLD

FORSIDEN	2
KÆRE LÆSER	2
FILT-TELTET	3
LOVE FOR DANSK MONGOLSK SELSKAB	9
KLOSTERBAKKENS SKOLE	12
DR. BACHE PÅ BESØG	17
Bache: HESTEHØVEDVIOLINEN	17
JERNHESTENSÅR	20
HVORDAN DEN FØRSTE HESTEHØVEDVIOLIN BLEV TIL	21
Oversat af Anette Kruse	
Henning Haslund-Christensen: TORGUTERNES HISTORIE	22
INTERVIEW MED SØREN HASLUND-CHRISTENSEN ved Bulgan Njama	32
MOD ONDE ONDER	34
INDRE OG YDRE MONGOLI En sammenligning	36
MONGOLSK DIGTE indsamlet af H. Haslund-Christensen	38
MONGOLSKE ORDSPROG: Rævnen indsamlet af H. Haslund-Christensen	39
DANSK MONGOLSK SELSKABS BESTYRELSE	39
RAGSIDEN Indhold og oplysninger	40

Indlæg uden forfatterangivelser
er produceret af redaktionen.

ISSN Nr: 0905-9504

Nr. 1. - 1. ÅRGANG - OKTOBER 1990

GER udgives af Dansk Mongolsk Selskab og er selskabets medlemsblad.

Ansvarshavende redaktør:
Rolf Gilberg.

Sekretær Bulgan Njama
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg
Telefon: 38 33 21 06
Postgiro: 7 84 15 82
Medlemskontingent: 100 kr pr år

Bestyrelsen består iøvrigt af:
Formand Rolf Gilberg
Kasserer Leif Petersen
Søren Haslund-Christensen
Jørgen Bitsch
Klaus Ferdinand

Nr. 2. udkommer foråret 1991.

UDSTILLING

MOESGÅRD MUSEUM, Århus:

"LANGS SILKEVEJEN - Nomader og byfolk i Sibirien og Centralasien"
1. september - 28. oktober 1990
daglig åben kl: 10-17.

Entre pris: 25 kr for voksne.
Børn under 14 år gratis ifølge med en voksen.

Katalogbog med samme titel som udstilling. 144 sider. Pris: 45 kr.

SELSKABETS EFTERÅRSMØDE

Lørdag, 1. december 1990 kl: 19:00

STED: "Det Røde Rum", Over Gaden Oven Vande 32A, 1. sal tv, på Christians Havn. Aftenens gæst er Dr. Bache, som vil fortælle om sit folk, Torgut-mongolerne i Xinjiang.

Tilmelding nødvendig før 24. nov.
Medlemmerne får særlig indbydelse.

GER 1 1990